

VIITORUL ROMÂNISMULUI

IN

Libra

BALCANI

SCRISOARE DESCHISA

DE

N. N. NAÇIO

Preşedintele Societăţii albaneze «Drita» (Lumina).

BUCUREŞTI

TIPOGRAFIA G. A. LAZAREANU

1905.

«Dixi et salvavi animam meam».

Chorale Domnule

De la ivirea conflictului cu Patriarhia din Constantinopole și cu Regatul grecesc, asistăm la desfășurarea unor triste evenimente în așa zisa Macedonia, cari au un ecou prea dureros în inimile românești de pretutindenea. Această stare de lucruri care pune în rizic onoarea și demnitatea Regatului Român, nu poate să mă lase indiferent și ca macedonean 'mî îndeplinesc o datorie de conștiință de a Vă arăta, în legătură cu actualele împrejurări, vederile mele dobândite prin experiență și observațiune în marea și importanta cauză a românismului din Balcani!

Sunt 20 și mai bine de ani, de când mă bucur de ospitalitatea Regatului Român. Născut în Macedonia, am venit în București la 1884 cu încrederea desăvârșită că numai în această iubită Românie—pe care am învățat a o respecta ca pe Țara-Mamă—voi putea să desfășur steagul culturii al urgisitului dar vigurosului popor albanez, *popor frate cu cel Românesc și care nu este și nu poate fi de cât o forță și un sprijin Românesc în Balcani*. Convins că Panславismul este dușmanul învierșunat al poporului albanez ca și al Regatului român; că încăpățănarea nebună a Grecilor

de a contesta naționalitățile română și albaneză din Balcani sporește șansele de izbândă ale Slavismului, am propovăduit încă de la venirea mea aici adevărul clar că lumina zilei că elementul român din Albano-Macedonia nu are și nu poate să aibă alt aliat natural și de conlucrare în Peninsula Balcanică de cât pe poporul albanez, împreună cu care să formeze un contrapond tendințelor slavo-grecești de rupere a statului—quo din Balcani!.. Câte-va personalități politice ca Ioan Ghica, V. A. Urechia, Nicolae Ionescu și alții m'au înțeles, acceptând acest punct de vedere. Bărbați de știință, ca savanții academicieni B. P. Hasdeu și At. Marienescu au dovedit științificește rudenia de origină a Albanezilor cu Românii, afirmând identitatea de rasă și susținând solidaritatea de interese și aspirațiuni în Balcani! Inșă toamai aceia cari trebuiau să mă înțeleagă chiar și fără să mă audă, adică guvernauții țării și șefii mișcării române din Albano-Macedonia, au lăsat — cei dintâi printr'o neiertată desinteresare iar cei de al doilea din motive personale și de bună chiverniseală—să treacă fără ecou în inimile lor strigătul meu produs atât în presa Regatului cât și în organul propriu ce am redactat «Shqipetari». Cu toate piedicile și intrigile dușmanilor fioroși ai cauzei albanezo-române din Balcani, cu toate calomniile și acuzațiunile maloneste ce conducătorii cestiunei macedo-române aruncau asupra sfintei cauze ce susțineam cu tărie, totuși nu m'am descurajat consacrand 20 de ani pentru această măreață idee și activitatea mea întreagă este martoră că n'am șovăit un singur moment din calea de onoare și conștiință adevărat românească ce 'mi impusesem! Ast-fel în arhivele Ministerelor se pot găsi rapoartele periodice ce am înaintat în cestiunile balcanice, prin cari — mănât numai de dorul sacru al înfrățirii și propășirii româno-albaneze — am expus în chip lămurit și sincer toate netrebnicile vitregei administrațiuni române din

Balcani. Am bătut la toate ușile bărbaților politici ai României, invederându-le adevăruri dureroase și cerând să facă lumină în marea cauză a românismului d'acolo, prevăzând că mai târziu vor sosi momente de regrete și supreme desiluzii... dar n'am răușit a desprinde adevărul din noianul de minciuni și șarlatanii, cu cari inspectorul din Albano-Macedonia îmbrăcase nobila cestiune românească!

Am devenit cetățean român și jur înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor că n'am fost, nu sunt și nu voi fi cât voi trăi de cât sclavul umil și devotat al Românismului, căci după cum zice marele cugețator Onoratul Domn B. P. Hasdeu că: «Cine lucrează pentru albanezi, lucrează pentru Românism» (cf. Conferința rostită la 1902 «Cine sunt Albanzii?» în ședința Academiei Române), tot ast-fel și eu lucrând pentru Românism, apăr și salvez viața poporului albanez, care nu represintă de cât o putere românească în Balcani și un sprijin pentru Regatul Român!

... În rândurile de mai jos, voi arăta călăuzit de *adevăr* și numai de *adevăr*, în ce stare se află cauza Română în Albano-Macedonia!

I

Trei-zeci și șase de ani repausatul Apostol Mărgărit a condus mișcarea românească din Balcani, fără ca în acest interval de timp să fie vre-o dată făcut răspunzător de actele sale, fără să fie controlat în demersurile politice și administrația sa. Lăsate așa dar la discreția lui și alimentate cu mănosul buget din ce în ce mai ridicat al Regatului, școalele din Albano-Macedonia au lăncezit atâta timp, fără să se cunoască vre-un rezultat cât de mic al sacrificiilor românești! Considerând cestiunea română ca o sinecură prea bănoasă și văzându-se încurajat prin lipsa de interes

și control din partea guvernanților Români, Apostol Mărgărit nu numai că n'a realizat nimic în Macedonia, dar încă a lăsat câmp liber dușmanilor Românismului și în special Bulgarilor, să poată în deplină liniște atinge progrese uimitoare. Printr'o abilități procedare el a știut să insufle bărbaților politici ai Țării așa de mare încredere, în cât unii nu s'au sfîit a afirma că: «fără Mărgărit nu se poate concepe existența unei cauze române în Macedonia». Toate strigătele și protestările celor cari arătau prin presă, acte și prin rapoarte conduita antinațională a lui Mărgărit, n'au avut nici un resonet și n'au putut să determine măcar clintirea de pe scaunul inspectorial a aceluia ce se înțepenise acolo pentru paguba generală a Românismului! Timpul cel mai prețios când Slavo-Grecii nu se desmeticiseră încă și lupta de rasă n'ajunsese la forma ascuțită de acum câțiva ani în urmă, Mărgărit l'a întrebuințat în făurirea de intrigi, persecuțiuni și tot felul de fapte nedemne, ast-fel în cât lumea d'acolo fugea cu scârbă de cauza românească. Paralel cu acțiunea sa din Macedonia, Mărgărit întreprinse și captivarea guvernanților țării prin rapoarte inexacte și mincinoase asupra stărei reale de lucruri din Balcani și despre cari mă voi ocupa mai la vale.

Ast-fel se scurseră trei zeci și șase de ani, fără să se obțină cel mai mic succes în Albano-Macedonia; cu școale și biserici române pe hârtie, plătindu-se lefuri grase de institutori și preoți și fără ca *cel puțin o comună să fie cucerită la cauza națională!* Trei zeci și șase de ani, s'a făcut cu banii storși din sudoarea poporului Român din Regat, exploatarea cea mai nerușinată, cheltuindu-se în vânt pentru procopsirea lui Mărgărit, a neamurilor și oamenilor săi. Românism fără partizani, o mizerabilă cestiune școlară ajunsă în dispreț și batjocura Bulgarilor, Grecilor și Sâr-

bilor, iată cum s'a încheiat bilanțul isprăvilor lui Mărgărit.

În fine, când s'a dus acela care a fost cel mai sincer amic al Slavilor și Grecilor și dușmanul cel mai înverșunat al Românismului, a venit rândul discipolilor săi ca să dispună de soarta intereselor române în Balcani. De la 1900 și până azi, gunoiul societății din Turcia educat și crescut în vederile și principiile lui Apostol Margarit de exploatare fără milă a bugetului României, a dovedit până la evidență că nu este mai prejos de cât Marele Maestru. Intriga, calomnia nărușinată și minciuna sfruntată, sunt armele de căpetenie ale disperaților aflați în capul afacerii române în Macedonia. Asistăm de la 1900 încoace, la niște scene atât de dezgustătoare cum nu s'au mai văzut nici la Greci, la Bulgari ori la Sârbi. Certuri, intrigi, denunțuri, anarhie, lipsă de demnitate și sentimente românești, amoralitate și arghirofilie, acestea sunt caracteristicile adunăturii deșuchiate care reprezintă Marea și nobila cauză a Românismului în Balcani.

Lumea serioasă se întreabă cu uimire, cum este posibil ca statul Român care reprezintă civilizația la Porțile Orientului să tolereze atâta dezorganizare și anarhie în corpul didactic din Macedonia? Pentru ce nu se stabilește un control serios și eficace, curățându-se buruiana margaritistă cea care trăește din scandal și anarhie transformând cauza românească în grajdurile lui Augias? Este posibil să se perpetueze pentru rușinea neamului, lipsa de organe de control și didactice în corpul învățământului din Macedonia și să nu se trimeată câțiva Români din Regat căci este o udevărață calamitate abandonarea cauzei sfinte pe mâna unei cete de venali și bugetofagi? Oare Grecii, Bulgarii și Sârbii au mai destoinici bărbați de Stat de cât România prin aceia că au știut să stabilească ordine, disciplină și control în școalele lor din Turcia? Este oare, potrivit demnității și onoarei Regatului

Român, să continue a face o prăpădită cestiune școlară în Balcani, cheltuind sume importante pentru ca de ochii lumii, să se îngrijească numai de buna stare materială a unor indivizi deprinși în rele, veșnic în ceartă și discordii pentru lefuri și sinecure? Este oare demn ca hărbații de guvernământ să acorde încredere alegațiilor mincinoase ale indivizilor, preținși apostoli, cari se strecoară până în cabinetele ministeriale, unde sunt ascultați și chiar recompensați?

Desfid pe ori-cine să poată proba că starea lamentabilă de lucruri, cu scoa'le pe hârtie, cu profesori intriganți cari se ceartă pentru lefuri neputându-se înțelege nici doi inși între ei; ori cari bat ziua scările Ministerelor până la jumătatea lunii Noembre absențând de la posturile lor, iar noaptea petrecând în dezordine prin lupanarele Bucureștilor; ori cari se dedau la intrigi și calomnii prin corespondențe defaimătoare ce publică în ziarele române, producând scârba și disprețul public prin dezvelirea stărei de imoralitate în care trăiesc, desfid zic, să se arate că ar exista la Bulgari, Greci și chiar la Sârbi, unde școalele și partidele naționale sunt conduse cu destoinicie și patriotism, de corpurile didactice alese și naționaliste, recrutate în parte din țările respective! În asemenea condițiuni, e ușor de înțeles pentru ce n'avem nimic în Macedonia, ori câte milioane au curs pe gârlă și ori cât s'ar mai arunca și de aci înainte!

II

Am încheiat capitolul I al acestui memoriu cu constatarea prea adevărată că în *Albano-Macedonia*, atât timp cât cauza mare a Românilor a fost oprită pe seama lui Margarit și acum în urmă a discipolilor săi, adică 41 de ani, nu s'a făcut de cât o cestiune școlară în condițiuni nenorocite, față de sacri-

ficiile morale și mai cu seamă materiale ale Regatului Român!

În acest nou capitol, mă voi ocupa de partea politică a cauzei Române în Balcani, despre care Marele bărbat de Stat, Mihail Kogălniceanu, zicea la 1864 că «dacă n'ar fi existat o cauză românească în Balcani, ar fi trebuit să fie inventată» atât de mari și vitale sunt interesele României acolo! Si avea dreptate bărbatul de stat, neprețuitul istoric, care 'și dădea seama perfect de starea de decrepitudine a Impărăției Otomane din ce în ce slăbită, cum și de silințele diplomației rusești depuse în scopul deșteptării și confederării Slavilor din sudul Europei!

Politica Regatului Român cu privire la cestiunile balcanice, este și va fi o necesitate de *prima ordine* spre a nu permite Slavismului să se întindă în dauna intereselor Regatului, devenind nu numai o sfidare, dar chiar un pericol pentru viitorul său. Rusia, protectoarea Slavilor, a reușit la 1877 în Congresul de la Berlin, după ce se vărsase destul sânge românesc, să creeze din nimic o Bulgarie cu trei milioane locuitori, să rotunjească frontiera Serbiei îngrășând-o prin anexarea a patru districte locuite de Albanezi și să facă cadou alte două districte tot albaneze, căte-lușului său fidel, Muntenegru. Atât a putut zmulge deocamdată Rusia pentru Slavii săi balcanici și de atunci a tot căutat pe de o parte să agite pe Slavii Austriei, destul de numeroși, iar pe de altă parte să desăvârșească, prin concesiunile importante acordate de Impărăția Otomană la îndemnul său, opera de slăbire a dominațiunii turcești în Europa, dând curs liber pe teritoriul Albano-Macedoniei propagandelor bulgare și sârbești, pentru anexarea ei. Evenimentele de la 1878 încoace au dovedit în mod clar intențiunile și strădănițele politice rusești. A vorbi despre progresele propagandelor bulgare și sârbești în Albano-Macedonia, cred că este de prisos, de oare-ce sunt cunoscut de

toată lumea. Nici despre obrăznicia Bulgarilor nu voi stărui, fiind-că toți bărbații de Stat ai României și reamintesc asupra pretențiunilor lor cu privire la Dobrogea; iar neagra ingratitude a aceloră pentru liberarea cărora s'a vărsat atâta sânge românesc, este vie în memoria tuturor, când instigați de Rusia au avut nerușinarea să arunce de atâtea ori mănuașă României pentru Dobrogea, pentru satele bulgare din jurul Bucureștilor, pentru insula Bujoreanu, ba chiar să execute pe teritoriul Regatului pe macedoneanul Mihăileanu, să completeze a răpune viața atât de scumpă A Augustului Suveran și să batjocorească poporul român cu epitete de laș, mămăligar etc.!

În considerarea așa dar a acestor împrejurări, *România trebuia de la început, ca o pavăză pentru viitorul și siguranța sa amenințată prin ruperea echilibrului din Peninsula Balcanică, să facă acolo o politică înțeleaptă și hotărâtă! Oameni politici și bărbați de Stat se numesc acei inzeștrați cu calități superioare, cari sunt capabili nu numai să asigure Țării lor o existență de azi pe mâine, dar cari pot să privească ca într'o oglindă neaburită pentru sute de ani înainte viitorul Patriei lor!* În Albano-Macedonia se impunea ca România să joace un rol de frunte, să desfășure o acțiune politică efectivă, sârguitoare care să fie un scut de apărare în viitorul nu așa greu de prevăzut. Era necesară dar, o ridicare de asupra micilor cestiuni de gospodărie internă, o cercetare amănunțită și temeinică asupra Albano-Macedoniei, o conduită politică demnă și patriotică care să dea roade durabile și sigure! Procedat-a Statul Român ast-fel? Descrierea împrejurărilor sub raport politic timp de 41 de ani va dovedi la evidență că desinteresarea cea mai desăvârșită, caracterizează acțiunea românească în Balcani.

Cât timp a trăit Apostol Margarit, el conducea cestiunea școlară și reprezenta politicește acțiunea română. După ce a reușit, grație concursului luminat

al Albanezilor mari funcționari ai Impărăției otomane, să deschidă școale române în Macedonia și după ce a căpătat încredere nelimitată din partea guvernărilor români, Margarit nu s'a ocupat acolo de cât de intrigi și denunțuri pe lângă guvernății turci, servind drept călău al intereselor României, iar aci în țară cu răspândirea și acreditarea celor mai gogonete minciuni, hazme din o mie și una de nopți, cu scopul de a pune sub obroc lumina ce ar fi putut când-va răsări în mințile guvernărilor români și a continua ast-fel să risipească milioanele ce i s'au pus la dispoziție atâta timp fără nici un control. Rapoartele lui Margarit conținând minciunile cele mai crase anunțau:

- 1) succese românești în Macedonia și aducerea aromânilor la conștiință națională;
- 2) alungarea și exterminarea grecilor;
- 3) paralizarea acțiunii propagandelor bulgare și sârbe;
- 4) romanizarea albanezilor;
- 5) milioane de Români macedoneni;
- 6) favorizarea acțiunii române de către guvernul turcesc și în special de Sultan!

Iată esențialul noutăților, cari umpleau de bucurie și orgoliu inimile bunilor Români, guvernății ai Regatului! Toate aceste vești încântătoare au ademenit așa de mult pe conducătorii politici, în cât nu era posibil să expui cui-va adevărul, fără a nu fi pus în trista poziție de a fi gonit cu rușine sub cuvântul că calomniezi pe acel geniu al Românismului!

Să analizăm însă puțin aceste succese și fapte mărețe ale lui Margarit, căci ele formează testamentul sau crezul politic al urmașilor săi de cinci ani încoace, cum și iluziunile scumpe ale unor bărbați politici cari încă dau încredere șleahței mărgăritiste, care însă ca și Marele Maestru n'a privit și nu privește cauza Românească în Albano-Macedonia, de cât ca o *moșie de exploatat*, secătuiind în atâta scurgere de timp milioanele Țării!

1) În ce privește succesele Românismului în Albano-Macedonia și aducerea Aromânilor la conștiință națio-

nală, faptele sunt clare și au mai fost o parte din ele, relevate la capitolul I. Timp de 41 de ani, nu s'a putut face o *singură comună națională Românească acolo!* Desfid pe ori-cine să poată dovedi contrariul. Partid românesc, care să reprezinte toate stările sociale nu există; școlile nefiind populate de cât cu elevi puțini la număr ai celor mai săraci locuitori cum și ai familiilor și rudelor institutorilor, plătiți din budgetul Statului Român. De aceea, nici nu poate fi vorba de școlile bine populate ori de biserici. Ce e drept, din când în când Margarit aducea vre-un preot de la biserica greacă, la cauza română, însă aceasta o făcea cu alai mare și cu sacrificii simțitoare, țipând urbi et orbi succesul obținut. Sunt și astăzi câți-va preoți, cari încasează lefuri grase — (sunt neobișnuite în Macedonia subvențiile de 60—100 și 150 lei românești) — dar ei n'au nici biserici, nici credincioși cari să-i cheme a le face servicii religioase. Cât despre aducerea la conștiință națională, toată lumea știe că aceasta este cea mai sfruntată minciună, căci marea majoritate a Aromânilor constituie și astăzi pe cei mai fanatici grecomani, nu numai în Patrie dar chiar și în România, cu toate că unii au ajuns la situații materiale prospere locuind aci de peste 30 de ani; ba încă mai oferă și exemplul unic ca însuși Grecii să se romanizeze pe când însă Aromânii au rămas tot Grecomani, dușmanii implacabili ai Românilor (Cazul Papa-Dimitrie din Calafat, ucis de curând și câți alții).

Despre succesul cu Episcopatul român, care a costat pe Regat colosale jertfe materiale și lovituri morale simțitoare, voi trata mai la vale, fiind în legătură cu actualul conflict intervenit între guvernul Român cu Patriarhia și Regatul Grecesc!

2) *Alungarea și estermînarea Grecilor.* Dacă conducătorii Regatului Român, ar deschide o carte scrisă de savanți și onești cercetători francezi, germani ori

englezi asupra Turciei Europene, ar vedea că acolo nu există o populațiune grecească adevărată. Privelegiile escamotate de nerușinata Patriarhie greacă din Constantinopole și exercitate în scopul *megaliei ideii*, au făcut ca naționalitățile creștine din Balcani îmbăcsite și tâmpite cu școala și biserica grecească, să țină morțiș la planurile de megalomanie și estensie teritorială a minusculului Regat grec. Grecii consideră pe toate naționalitățile creștine din Turcia Europeană ca *eline* pur sang, deși ele vorbesc limbele lor proprii; după cum de altfel considerau și pe Principatele române donărene înainte de a scăpa de sub domnia Fanarioților! Prin urmare, după nebunia grecească, avem astăzi în Albano-Macedonia: *Ellines albanofoni*, *Ellines vlahofoni* și *Ellines bulgarofoni*, adică Eleni cari vorbesc albanezește, românește și bulgărește; iar cei ce au revenit la conștiință națională, numesc pe nenorociții maniaci și refractari îndopați cu ideii grecești, *grecomani*.

Alungarea și estermînarea grecilor, cum zicea Apostol Margarit și cum pretind urmașii săi, nu este așa dar de cât o minciună ca și multe altele. La drept vorbind, nu s'a alungat nici un grec din Macedonia, fiindcă nu există, dar însă Grecomanii Aromâni au rămas tot grecomani, ba încă și mai îndârjiți. Și în privința Grecomanilor, Margarit însuși arăta de ce sentimente era animat. La întrebarea unui institutor dacă n'ar fi nemerit să alunge pe dascălul grec din comuna unde funcționa, el i-a răspuns: «Lasă-l în pace! Unde este mai multă lumină? În camera care are două lumânări ori în camera care n'are de cât una singură?» Această parabolă dovedește că Grecomanismul era necesar, pentru că dacă toți ar fi îmbrățișat cauza română, comuna ar fi trebuit să îngrijească de școală plătind pe institutori, după cum se face astăzi la Grecii și la Bulgarii și atunci adio budget românesc cu milioanele tale!

3). *Paralizarea acțiunii propagandelor bulgare și sârbești.* Dacă statul român ar fi dat în fie-care an, un cadou de o jumătate milion lei bulgarilor și sârbilor pentru școalele lor, tot n'ar fi putut servi mai bine interesele propagandelor lor, ba prin menținerea lui Ap. Mărgărit în capul afacerilor românismului din Albano-Macedonia. Bulgarii și Sârbii grație sprijinului efectiv al Rusiei, care smulgea în fie-care an de la guvernul turcesc, concesiuni importante pentru ei, au putut să desvolte în liniște acțiunea lor, să deschidă școale și biserici, nu numai în comunele bulgare și sârbe dar chiar în cele albaneze și române, au isbutit să formeze proseliți politici nu numai pe conaționali lor, dar chiar între românii și albanezii creștini. Spre granița bulgară unde sunt comune albaneze și române, Mărgărit n'a luat nici odată vre-o măsură pentru întemeierea de școale române și nici că era interesul său să fie în dușmănie cu slavii! Sârbii au deschis școale în comunele Crușova, Cumanova, Muloviște, Bitolia, Seres, Salonie etc., unde nu se găsesc conaționali de ai lor, iar majoritatea populației școlare o formează copiii de aromâni și albanezi. Și totuși Mărgărit avea cutezanța să vorbească despre paralizarea acțiunii bulgare și sârbe; el care a jucat un rol atât de dubios în evenimentele sângeroase din Principatul bulgar când cu suprimarea miniștrilor Beltecheff și Stambuloff; el care era în corespondență cu asasinul Tufekieff și alți bandiți, după cum s'a dovedit prin scrisorile și actele sale compromițătoare, aflate în posesiunea unui însemnat personajiu român! De aceea ne explicăm pentru ce urmașii lui Mărgărit, la 1903 când cu încercarea Bulgarilor de insurecțiune generală în Macedonia, au mers alături cu ei după cum se va dovedi mai la vale; era cestiunea de a se păstra nevătămat firul tradiției mărgăritiste, căci Macedonia nu poate să fie fericită de cât atunci când

va scăpa din mâinele turcilor, spre a încăpea pe ale Slavilor!?

Din acestea zise, rezultă dar că este absolut ridicolă pretențiunea cum că acțiunea românească ar fi prejudiciat bulgarilor și sârbilor; din contra se va dovedi cum aceia cari s'au îmbuibat în budgetul Statului Român, comiteau acte ce nu pot fi tratate alt-fel de cât ca trădare națională, față de interesele sfinte și de aspirațiunile legitime ale Regatului Român!

4). *Românizarea Albanezilor.* Acum două zeci de ani când am venit în România, dându-mi seamă că dușmanul cel mai neîmpăcat atât al poporului albanez cât și al Regatului și elementului român din Albano-Macedonia este slavismul, n'am încetat un singur moment de a propaga unirea și conlucrarea acestor două popoare de aceeași rasă și cu aceleași aspirațiuni în Balcani. Poporul albanez constituind enorma majoritate a populației Albano-Macedoniei, fiind totdeodată și forța cum și cheia de deschidere a bolței edificiului Turciei Europene, este din nenorocire divizat în trei religii (mahomedani, ortodoxi și catolici) și urgisit din cauză că n'are nici un ajutor pentru luminarea prin școală a conștiinței sale naționale, iar pe de altă parte este persecutat și râvnit de toate părțile prin intrigile propagandelor grece, bulgare și sârbe cari toate caută să 'și facă partizani, desnaționalizând pe ortodoxi. Austria și Italia încearcă a exercita o protecțiune asupra catolicilor albanezi cu o influență și asupra celor de altă religie. În fine, guvernul turcesc se preocupă a menține în sfera sa de influență pe albanezii mahomedani cei atât de dărji și iubitori de pământul strămoșesc, cântând să anihileze pe creștini pe cari 'i a lăsat și 'i lasă în prada bulgarilor, grecilor și sârbilor cu propagandele lor creștino-ortodoxe! La un loc albanezii celor trei religii, constituiesc populațiunea cea mai numeroasă și mai puternică din Balcani!

Venind în țara românească, și desfășurând stindardul culturii albaneze, am lucrat în direcțiunea mai sus anunțată, adică înfrățirea și conlucrarea cu aromânii, cu cari albanezii trăiesc pe acelaș teritoriu amestecați și în perfectă armonie. Am editat ziarul «Shqipetari», prin care susțineam această necesitate și am tipărit mai multe cărți albaneze, cari s'au introdus în Patrie peste tot, trecând din mână în mână. Am înființat o școală cu internat și am adus în București tineri creștini și mahomedani din Patrie, ca să capete lumină. Am bătut la ușile tuturor bărbaților politici ai României, espunându-le vederile mele în cestiunea macedoneană și am înaintat memorii în această privință.

Aflând Mărgărit despre acțiunea mea, cu o furie vandalică s'a năpustit asupra instituțiilor albaneze și a modestei mele persoane. Prin intrigi și denunțuri la Constantinopole, el determină ura și persecuțiunile cele mai crâncene ale guvernărilor otomane contra albanezilor înalții demnitari ai Impărăției, cari îl ajutaseră la deschiderea primelor școale române. Nenorocii albanezi cari dovediseră prin fapte că au iubit cauza română ca pe a lor proprie, dând concurs luminat lui Mărgărit și persecutând pe grecomani, trebuiră să ispășească viaa lor în exiliu sau condamnați ca conspiratori contra siguranței imperiului otoman! Cărțile albaneze fură proscriese iar tinerii ce trebuiau să vină la școala din București fură împiedicați de autorități în urma denunțărilor mărgăritiste. Contra mea în special se deslănțui o furie ne mai pomenită, campanii calomnioase și zizanii prin ziare și oameni plătiți, ațărând ură și vrajbă ca societatea culturală «Drita» ce am înființat încă de la 1884 aci, să se disolve și în modul acesta să se stingă și unica lumină a poporului albanez! Iscusitul în rele inspector porni apoi o campanie contra întregii națiuni albaneze, arătând bărbaților politici ai Ro-

mâniei cum că Impărăția turcească ar persecută cauza albaneză și că dacă guvernul român ar face ceva și pentru albanezi, ar espune pe aromânii din Macedonia sub ascuțișul iataganului turcesc; că în sfârșit aromânii cari sunt cei mai deștepti dintre popoarele din Peninsula Balcanică, vor desnaționalisa pe albanezi, românizându-i. Toate aceste minciuni sfruntate le punea la cale Mărgărit cu intențiunea criminală de a feri afacerea sa de exploatare a banului românesc, căci știa bine că în ziua în care albanezii s'ar deștepta prin școale naționale, atunci toate propagandele străine de pe teritoriul Albano-macedoniei s'ar spulbera în vânt, fiind-că albanezi ușor ar goni limba greacă și bulgară din școale și biserici și românii n'ar mai avea ce face, căci n'ar putea trăi cu școala și biserica greacă în mijlocul albanezilor naționaliști și ar fi siliți ca conlucători cu albanezii să naționalizeze școalele și bisericile lor și cu modul acesta ar fi scăpat țara românească de haraciul pe care îl plătește de 41 de ani pentru școalele macedonene! Se înțelege dar, prea bine interesul lui Mărgărit de a calomnia și acoperi cu insulte mișcarea culturală albaneză; tactică ce a fost adoptată și dusă la paroxism până astăzi de către urmașii și acoliții săi, căutând să bage vrajbă până acolo între două popoare cari au trăit tot-deauna în amicitie și înțelegere, în cât nu e departe momentul când iataganul albanez va eși din teacă pentru a pedepsi pe intriganți și lași!

Cât despre pretinsa desnaționalizare de către aromânii a poporului albanez, o asemenea stranie elucubrațiune nu poate să intre în capul nici unui om cu mîntea sănătoasă, căci e imposibil ca naționalitățile cele mici, cari sunt semănate pe ici pe colea între locuitorii cei mai vechi ai Peninsulei Balcanice să i poată desnaționaliza pe aceia cari sunt masa compactă a Albano-macedoniei și cari cu toate lipsurile îndurate

nu s'au desnaționalizat de a lungul secolilor, fiind și astăzi forța vie pe care se bazează guvernământul nominal al Turciei în Europa!

5) Vin la punctul al cincilea din testamentul politic al lui Mărgărit și al urmașilor săi, adică că *«Aromânii în Albano-Macedonia s'ar cifri la un milion și două sute de mii»*, ba încă și mai mult.

Istoriografi și statisticieni străini ca Pouqueville, von Hahn, Leake, Boué, V. Berard și chiar D-l Weigand, distinsul profesor de la Universitatea din Leipzig și director al seminarului filologic subvenționat de guvernul român, cari cu toți au călătorit și făcut studii la fața locului nu din punct de vedere exclusivist, ori cu o judecată a priori, n'au găsit că Aromânii ar reprezenta acea țifra. Numai singur regretatul Nenișescu, care n'a avut norocul din cauza denunțurilor lui Margarit să viziteze de cât câte-va comune din jurul Bitoliei, fiind împiedicat de autoritățile turcești, a adunat în studiul său statistic 1.200.000 de Aromâni. N'am interes să reduc țifra Aromânilor; din contră aș fi dorit ca întreaga Albano-Macedonie să fie românească! De cât și aci se ascunde una din nenumăratele intențiuni criminale ale lui Margarit și cetașilor săi de a escamota adevărul și a tăgădui starea reală de lucruri pentru ca nu cum-va Românii din Regat în fața eloquentei cifrelor să nu se desintereseze cu totul și să reducă alocațiunile budgetare, cari se sporesc din an în an, ajungând acuma până la 700 de mii de lei, dimpreună cu creditele deschise pentru construcții de școale și biserică!... Și ast-fel regretatul Nenișescu fu nevoit să alcătuiască lucrarea sa după informațiile și notele furnizate de Mărgărit și oamenii săi!

Sistemul lui Margarit de a nu lăsa ca lumina să pătrundă în afacerile școlare din Macedonia, a fost într'adevăr foarte meșteșugit! Când a fost vorba să se trimeată vre-un Român din țară la fața locului, el a împiedicat sub cuvântul că Turcia nu primește

pe cetățenii români să funcționeze la școalele d'acolo! Bulgarii au avut însă pe Radeff și pe Sarafoff ca profesori în Macedonia, personagii cari astăzi sunt Miniștrii în Bulgaria! Sârbii de asemenea au profesori și inspectori din țară; de asemenea și Grecii! Cine nu știe câtă îndărătnicie n'a depus Margarit ca să nu înstaleze un consulat român la Bitolia? Sub fel de fel de pretexte, unele mai meschine de cât altele, a amânat ani de zile această necesitate imperioasă până ce în 1892 nemuritorul Al. Lahovari a pus piciorul în prag și l'a înființat! Câte intrigi, câte infamii contra valorosului consul d. Spiru Constantinescu! Prin câte fluctuații n'a trecut bietul consul și consulat, suprimați de d-l prim-ministru Sturdza, ca să complacă lui Mărgărit!

El nu vroia lumină și a răușit să o țină sub obroc până ce a pierit!... Și în această privință că a ascuns adevărul, vina o împarte și guvernele țării. Am arătat cu nume că în Albano-Macedonia au venit străini francezi, germani, englezi și chiar americani de au vizitat'o culegând informații, anticități, date statistice și tot felul de note. Unii au venit cu idei preconcepute, în solda vre-unei puteri interesate și au făcut studii superficiale și conform mandatului imperativ ce primiseră: alții însă fără sgară, mânați numai de interesul științei și al adevărului. Chiar în momentele când scriu acest memoriu, mi-a sosit din Londra o lucrare a d-șoarei *Edith Durham*, intitulată *«The Burden of the Balkans»*, care conține relațiuni prețioase asupra Balcanului. D-ra engleză Durham, în decurs de doi ani, n'a fost mai puțin de cât de șase ori în Albano-macedonia, intrând în coliba săracului ca și în casa bogatului, în monastirile mahomedane, în acele locuri pe cari defaimatorii neamului albanez le numesc sălbatică și periculoasă pentru viața omenească! Contrariu poncegririlor interesate, Miss Durham a văzut acolo cu totul alt-ceva de cât i se

relatase înainte. În pagini superbe, domnișoara engleză descrie viața și puterea neamului albanez! România care are interese vitale în Balcani, n'a trimis totuși pe nimeni afară de Nenițescu. Răvna de a cunoaște starea de lucruri și a face studii interesante, n'a cuprins pe nici un istoric, etnograf, pe nici un geograf, filolog, statistician ori diletant român din țară și slavă domnului că sunt destui! Statul major al armatei austriace știe pe degete toate pozițiile din Albano-Macedonia, având harta cea mai completă în care sunt însemnate cu situația exactă până și cele mai mici sate, cu date statistice și etnografice și România nu numai că nu știe nici satele românești dar nici numărul românilor, ast-fel în cât mistificările și falsificările le au fost foarte ușor mărgăritiștilor să le valorizeze. «Nu mergeți în Macedonia că vă mănâncă turcii!», zicea apostolul românesc: pe când Durham, o domnișoară engleză o străbate în lung și lat! «Nu trimiteți profesorii români din Regat, că nu îi primește turcii!» «Nu faceți consulate române, că nu sunt necesare și deșteaptă atențiunea turcilor!» Cu un cuvânt, «lăsați-ne pe noi cu ale noastre iar voi din România fiți gata cu punga!»

Și această stare de lucruri durează până astăzi! Școala comercială din Salonic, înființată ca școală de stat român cu principiu de exterritorialitate, nu are în întreg corpul său profesoral, un român din Regat, deși s'ar putea ca toți profesorii ei să fie recrutați fără nici o dificultate din țară, detașându-se elemente capabile și oneste! Numai o singură excepție avem de înregistrat... Acum doi ani, d-l Haret a trimis în Bitolia ca vice-consul și administrator al școalelor române din Turcia pe un domn George Ionescu, ... fost institutor în București! L-au răbdat mărgăritiștii cu chiu cu vai câtă vreme d-l Haret a fost ministru: astăzi însă ei se opintesc din răspuțeri, îl denunță și batjocoresc prin ziare, doar... doar vor putea să-l ur-

nească din loc și să scape de acest spin din ochii lor... pacoste pe spinarea macedonenilor... punând în locul lui un afiliat al... maffiei mărgăritiste!

6) În fine vin la punctul cel de pe urmă: *Favorizarea școalelor române din Albano-Macedonia de către guvernul turcesc și în special de Sultan*. Relațiile lui Apostol Mărgărit cu detestabila camarilă compusă din escroci, venali și trădători de la Yldiz-Kiosk care a adus Impărăția otomană la două degete pe prăpastia pieirei și mai cu seamă intimitatea sa cu ministerul poliției turcești, au fost titlurile de glorie ale sale în ochii bărbaților politici din România. Nu cunosc rol mai nenorocit ca acela ce a jucat Mărgărit! Sub acest raport, grație încrederii puse în el, de multe ori a tras Regatul Român în niște întreprinderi foarte uricioase! Pentru a și satisface interesele sale personale, Mărgărit a angajat țara într'o politică care consistă să dea meren avantajii Impărăției turcești, fără ca în schimb să primească ceva sigur și concret.

Pe când micile state balcanice, într'o poziție vădită de inferioritate morală și materială comparativ cu România, au înțeles starea de putreziciune a Impărăției turcești, condusă de o camarilă care pentru a și salva interesele ei absolutiste și de chiverniseală este capabilă să vândă Patria și în consecință au luat o pozițiune dărjă și hotărâtă cu privire la protejarea revendicărilor lor naționale în Turcia Europeană obținând concesiuni și drepturi colosale, România și a impus o cale de menajament, de timiditate ca și cum n'ar fi avut nici un interes legitim de apărare în Balcani, consfințit prin tratatul din Berlin. Din cauza acestei atitudini foarte nepotrivite, România n'a căpătat mai nimic; pe când putredul guvern turcesc, care abia se menține de azi pe mâine în Europa, sub imperiul fricci a dat grecilor, bulgarilor și sârbilor într'o singură zi, ceea ce nu a acordat românilor în 40 de ani! Mărgărit promotorul acestei politici pre-

tinse de moderațiune și de bune relații cu putredul guvern turc, a știut însă tot-deauna că sultanul și guvernul său personal au o singură măsură de considerație și încredere pentru toți creștinii din Turcia europeană. Un guvern care se menține cu chin și cu vai, care trăește în frica de «comploturi și revoluțiuni, fomentând intrigi și preparând masacre între diferitele sale populațiuni interne, ridicându-le pe unele contra altora, nu putea să dea aromânilor nimic, fiind prea mulțumit că politica de *moderațiune* și *prietenie* a Regatului nici nu iese singură, nici nu pretinde mai nimic pentru conaționali săi din Albano-macedonia !

Și ast-fel, Mărgărit a isbutit să fie considerat și sub acest raport ca un om providențial când guvernauții turci îi acordau câte o mică favoare. Mi aduc aminte cât a exploatat el, așa zisul succes dobândit ca o favoare specială a sultanului, când a răușit să interneze cu bani plătiți de regat, câți-va bursieri la liceul din Galata-Serai. De mult înainte, grecii, bulgarii și sârbii aveau bursierii lor la acest liceu «Sultanie» unde sunt elevi din familii turcești și albaneze mai cu dare de mână și unde în sfârșit ori-cine plătește pentru copilul său trei zeci de lire pe an, poate a-l plasa în acel institut, indiferent de naționalitate, fie el țigan sau chinez ; Mărgărit însă pentru a 'și face treburile sale a cântat în rapoarte chilometrice marele succes, prezentându-l ca o favoare escesivă din partea Sultanului, cel care iubește și protejează mișcarea românească în Balcani !

Însă toate aceste batjocuri ale lui Mărgărit, nu întrec faimoasa cestiune a Episcopatului Român din Constantinopole, a cărei soluțiune, după propunerile sale se urmăreau de la 1892. Atunci s'au trimis câți-va delegați la Constantinopole ca reprezentanți ai populației aromâne, cari să stărue dimpreună cu Mărgărit tranșarea acestei spinoase cestiuni. Ani de zile delegații

au încasat diurne dimpreună cu inspectorul, care cerea mereu subsidii pentru oferirea de bacșișuri funcționarilor turci cei nesățioși și trădători, cari bine înțeles n'au promovat nici cu un pas înainte cestiunea spre rezolvare, fiind că nici nu puteau nici n'aveau interes ca să o sfârșească. Prima serie de delegați de la 1892 a trebuit să fie schimbată cu alta, de oare-ce aceia plictisiți de rolul lor manifestaseră în 1894 nemulțumiri contra procedimentelor lui Mărgărit. Atunci faimosul inspector a denunțat cu scrisori olografe la Ministerul Poliției turcești pe delegații săi, ca conspiratori contra siguranței Statului (scrisori ce se află în Ministerul afacerilor străine). Iși poate ori-cine închipui fondul moral al acestui individ, care a fost în stare să treacă peste cadavre, numai să poată satisface acea «auri sacra fames» de care era stăpânit ! Tot Mărgărit a pus pe circii săi la 1893 să serie Părintelui profesor Simeon Popescu pe care Guvernul îl desemnase ca șef religios al Aromânilor, să nu îndrăznească a merge în Macedonia că va fi omorât ! În sfârșit... după ce s'a smuls sume enorme, abia în 1897 apărură la iveală într-o casă din Stambul așa zisa Mitropolie românească, având de șef pe un fost mitropolit grec *Antim*, de origină Albanez. Acesta a fost rezultatul sumelor vărsate cu generositate de guvernul român, care entusiasmă la culme de succes a strigat prin organul unui ministru liberal în fața corpurilor legislative «Trăiască Sultanul ! Pe urmă... s'a văzut rușinea și batjocura la care expusese Mărgărit pe guvernauții Mitropolia Română n'avea nici o existență oficială, nici măcar din partea Turciei ; era un caraghios-lăc aranjat de Mărgărit, care pe de altă parte pusese pe sateliții săi să umple gazetele cu inculpațiuni contra nenorocitului de bună credință Antim, cum că e albanez și Aromânii voese un șef spiritual național, iar nu un strein ! În cele din urmă s'a isprăvit după trecere de trei ani și cu Mitropolia română din Constan-

tinopole, care a costat destui bani și a pus în risic, în modul cel mai copilăresc, demnitatea și onoarea Regatului Român!

Aceasta a fost de altfel și ultima ispravă a lui Margarit, care nici odată în ruptul capului, n'a dorit sincer rezolvarea cu bine a cestiunii Episcopatului! El și dădea bine seama că în ziua în care Episcopatul românesc ar fi fost o realitate, Albanezii s'ar fi raliat la biserica română și ar fi dat lovitura de moarte Patriarhiei silind tot de odată și pe Românii greco-mani să se naționalizeze iar pe de altă parte șeful bisericii ar fi început organizarea comunităților conform sistemului tradițional al creștinilor din Turcia, în ziua aceea zic. România ar fi încetat de a mai vărsa milioane pentru școale și biserici și atunci n'ar mai fi fost posibilă exploatarea nerușinată cu lefuri enorme, care nu se obișnuiesc în Albano-Macedonia, unde preoții și institutorii celorlalte propagande au salarii de la 50—100—150 și 200 groși (un gros este egal cu 21 parale) iar nu lefuri de 60—100—150—250—300 și chiar 400 lei românești pe lună!

Murind Margarit a lăsat discipolilor săi cu jurământ să urmeze calea bătătorită de el; el le spunea că atâta vreme cât «Vlahutli» dorm, să profităm; iar fiica sa renumita Mia, aceea care juca rolul de inspectoare la Bitolia reprezentantă a tatălui său, zicea, caracterizând șiretenia lui: «Afendia li dzoacă pi dzeadzite pi Vlahutli» (Tata joacă pe degete pe Valahii proști din România).
Se va vedea cum gunoiul margaritist știe să urmeze pas cu pas ceea ce Marele Apostol le-a lăsat moștenire: *exploatarea fără milă și rușine a bugetului românesc și trădarea fără pic de remușcare a intereselor sfinte și vitale ale neamului și Regatului Român!*

De la 1900 încoace, vasalul Turciei, micul principat bulgar, aflat de patroana sa Rusia, dădea semne de

vădită neliniște și turburare, provocând pe Regatul Român prin săvârșirea de încălcări teritoriale la graniță, fie prin asasinatelor îndrăznețe făcute în Capitala României. O campanie violentă și pătimașă prin Presa Principatului, acuza pe România că urmărește desnaționalizarea cu mijloace barbare și persecută pe Bulgarii din provincia Dobrogei, acel pământ bulgăresc: că populațiunea din județele marginase ale Dunării și chiar din jurul Bucureștilor fiind bulgară este împilată și jefuită de Români și tot de odată se arunca insultele cele mai triviale națiunii Române și Augustului ei Suveran, Înțeleptul Rege Carol I, care a condus oștirile biruitoare române pe Câmpiile Bulgariei de astăzi, luptând pentru liberarea celui nemernic popor. Lucrurile merseseră atât de departe, în cât un rebel era pe punctul de a izbucni între România și Bulgaria.

De altă parte, pe teritoriul Turciei Europene se petreceau evenimente de acele cari amenințau ruperea actualului echilibru balcanic și puneau în cumpănă integritatea Turciei. Este vorba de mișcarea întreprinsă de Principatul bulgar pentru insurecția generală a Macedoniei cum și alipirea ei la Principat. Impărăția turcească cu Camarila ei trădătoare și venală de la Constantinopole, lăsa drum liber bandelor bulgare recrutate din macedoneni refugiați pe teritoriul Principatului și comandate de ofițeri bulgari, să treacă granițele și să se răspândească în Macedonia, unde atacau și jefuiau satele, fără ca autoritățile turcești să ia măsuri contra lor, fiind-că așa era ordinul de la Constantinopole (același sistem ca în Rusia în actualele dezordini) și nici nu permiteau loznicilor atacați ca să se apere. Această manoperă care nu e întrebunțată de cât de guvernele ticăloase și nemernice, dovedește de ce sentimente sunt animați conducătorii turci față de populațiile eterogene din Macedonia. Bulgarii nesupărați din partea autorităților, o-

perau în libertate silind populațiunile să se unească cu ei. Trebuie să o spun că pentru rușinea neamului românesc, conducătorii Aromâni au făcut cauză comună cu Bulgarii, trădând interesele cele mai sfinte ale Regatului Român. Gazetele murdare macedonene ce apăreau aci în București, luau pe față apărarea Bulgarilor iar în Macedonia se introdusese arme și proclamații revoluționare prin comunele românești. Cuvântul de ordine al cărturarilor macedoneni era să se ajute și înlesnească bandele bulgare cari luptă pentru liberarea creștinilor de sub jugul turcesc!

Astfel bandele treceau prin comunele române unde erau ospătate și găzduite și unde mulți se alipiră lor. În August 1903, Bulgarii de convență cu Români pun mâna pe Crușova, acest orașel locuit în majoritate de Români, de mai puțini albanezi și bulgari și unde jefuiră, prădară totul, omorând câțiva din locuitorii cari nu se raliaseră planului lor de encercire. Trei zile hoardele desfrânate ținură sub puterea lor orașelul, unde falfăia drapelul bulgăresc, până ce a sosit armata otomană în fața căreia fugiră; dar a fost suficient ca să se dovedească gândurile Bulgarilor, căci sileau pe locuitorii armâni să vorbească numai bulgărește, oprindu-le întrebuințarea limbii lor maternă.

Populațiunea albaneză contra căroră în special erau îndreptate atacurile Bulgarilor — fiindcă în Albano-Macedonia nu există Turci, ci Albanezi mahomedani cu limba și moravurile lor deosebite — a cerut în deosebite rânduri voie de la autorități ca să estermine bandele bulgare. Venalul guvern otoman care nu voia însă liniște în Macedonia și care își urmărea scopurile sale criminale, adusese din Asia o armată de 200 mii de ostași cari stăteau cu brațele încrucișate, venind să caute pe Bulgari prin comunele pe unde trecuseră de zile întregi înainte. Guvernul turcesc, sub cuvânt că este împedicat de puterile Europene, nu permise albanezilor să se apere contra atacurilor bulgare, totuși

însă trebuie să o recunoaștem, spre mândria acestui popor, că nici una din comunele lor fie cât de mici, n'au putut fi arse, jefuite sau distruse fiindcă locuitorii apărară cu armele căminurilor lor. Venalul guvern otoman care vânduse deja Slavilor pământul Macedoniei și nu mai dorea nimic decât să ridice pe albanezii mahomedani și să îi mute în Asia, după cum a procedat la 1880 cu musulmanii din Dobrogea și Bulgaria, retrăgându-i treptat prin propaganda hogilor și soțialelor (astfel procedează chiar și astăzi în Dobrogea unde e un curent mare printre mahomedani pentru colonizarea în Asia), a văzut că nu îi a succese planurile sale criminale, căci albanezul indiferent de religie, iubește pământul strămoșesc udat de alungul secolilor cu sânge de eroi. Grație dar rezistenței armate a Albanezilor mahomedani planul venalei camarile din Constantinople și al infernalei diplomații rusești, trebui să cadă cu izbucnirea războiului ruso-japonez. Presiunile Puterilor Europene și în special ale generoasei Anglii, aduseră proiectul de reforme constituțit prin mandatul acordat Austriei și Rusiei în 1903 de a le aplica în așa zisa Macedonia, espresiune diplomatică compusă din vilayetele Uesküb, Monastir și Salonic. Deși aceste două Puteri n'au dovedit buna lor credință în pacificarea provincii și executarea mandatului ce li s'a conferit de celelalte State, totuși atmosfera încălecată din perioada de la 1902—1904 a mai scăzut cu mult, iar Bulgarii, cei cari amenințau că vor trece totul sub foc și sabie, își au mai potolit accesele rășboinice de când protecția tuturor Slavilor a căpătat acea drastică și atât de bine meritată lecțiune în Extremul — Orient. Să sperăm că grație controlului European ce se anunță pentru anul acesta, opera de pacificare și ordine a provinciei macedonene va fi o realitate și că o eră de dezvoltare pacinică și sigură se va inaugura de aci înainte pentru toate naționalitățile d'acolo!

Nu mi mai rămâne a vorbi în acest al II capitol de cât asupra *iradelei Sultanului de la 10 Maiu 1905* și despre *conflictul actual cu Grecia*.

La 10 Maiu 1905 s'a produs un act atât de însemnat, în cât merită să fie specialmente relevat, fiindcă constituie într'adevăr singura isbândă diplomatică ce a reperat Regatul Român timp de 40 de ani, în importanta cestiune a Românismlui în Balcani. S'ar părea că această cauză românească în Albano-Macedonia, ar ființa de la emanarea iradelei Sultanului cu data de 10 Maiu 1905, așa de mare însemnătate presintă: *recunoașterea oficiului a naționalității române în Turcia Europeană, cu drepturi de a organiza școale și biserici naționale proprii*. Deși necompletă isbânda diplomatică, totuși nu mai este de făcut de cât un pas înainte, ca să fie desăvârșită prin înființarea acelu de mult dorit *Episcopat românesc în Macedonia* !

A trebuit ca odată să se rupă cu acca politică de amicitie și bune servicii reciproce (?) ce ajunsese tradițională României în raporturile sale cu Sultan-Mozatul, care s'a dovedit în deajuns că nici nu știe nici n'a știut când-va să aprecieze pe sincerii săi amici. România a pus piciorul în prag, a făcut să înțeleagă pe Sultan și Camarila sa că nu mai e vreme de pierdut cu șoseli și cu momeli și că prin urmare ori recunoaște naționalitatea română, ori relațiunile sunt rupte !

Nimic mai frumos și mai demn ! Ar fi trebuit însă ca România să priceapă de mult că putredul Imperiu turcesc cu guvernânți venali și prevaricatori, nu știe de vorbă bună. România trebuie să se impună și să fie ascultată la Constantinopole ; ea are arme în mâna sa pentru a cufundă pe nemernicii guvernânți otomani, trădători de patrie ! În această ordine de idei, trebuie să o recunoaștem că permisiunea acordată unui oarecare domn Albert Ghica, de a ține în Aprilie 1905 o întrunire a albanezilor în Capitală pentru constituirea unui comitet revoluționar albanez, a avut darul să

însăimănțe groaznic pe guvernânții din Stambul. Acest aventurier, cunoscut în țară ca și în streinătate pentru tribulațiunile sale, a găsit uemerit în scopul de ași satisface interese personale, să se afișeze după cum mai făcuse și spaniolul Aladro cu câtva timp înainte ca șef al unei preținse mișcări de eliberare a Albaniei arogânduși drepturi la coroana viitorului Regat Albanez ! ? Ori cât de ridicule au fost pretențiunile acestui domn în ochii tuturor albanezilor, cari nici odată n'au nutrit idei separatiste și revoluționare ei au revendicat numai cerințe de ordine pur și simplu culturale, totuși însă spectrul albanez a determinat pe Sultan și netrebnica sa Camarilă să acorde iradeaua de la 10 Maiu 1905 !

Un succes atât de însemnat, căruia nu îi lipsește după cum am spus mai sus de cât foarte puțină încordare și jertfe spre a fi desăvârșit, era evident că va produce neîntârziat o reacțiune în rândurile dușmanilor înconștienți ai Românismlui. Patriarhia, acest cuib satanic care a robit și exploatat de a lungul secolilor naționalitățile creștine din Turcia în profitul *panelenismlui nebun*, grație privilegiilor esecotote de grecii din Fanar încă de la 1453 cu căderea imperiului roman de răsărit în mâinile Turcilor, patriarhia care nu sa ocupat niciodată de nevoile spirituale ale păstoriiilor săi ei de scopuri politice pentru a subjuga neamurile la visurile fantastice ale șubrezilor la minte bărbați politici ai statului grecesc, prepară o serie de lovituri împotriva Românismlui. Bande înarmate organizate de Mitropoliții greci, cutreceră în așa zisa Macedonia, ucizând câțiva aromâni și punând foc la mai multe case locuite de naționaliști. Strigăte de alarmă și jale es din piepturile cărturarilor macedonenți, cari umplu gazetele cu știri asupra unor ne mai pomenite cruzimi grecești, — exagerațiuni foarte periculoase, — apoi se nasc agitațiuni de tot felul în țară contra grecismlui, până ce în cele din urmă

inăsprindu-se relațiile dintre Statul Român și cel grecesc, miniștrii plenipotențiarilor respectivi părăsesc reședințele lor plecând în concediu nelimitat.

Să mi se permită ca desbrăcat de ori-ce prejudecată și în mod cinstit după cum am procedat în toate acțiunile vieții mele, să arăt aceea ce cred în această mare cestiune, care pune în risic onoarea și demnitatea Regatului Român!

După cum se știe astăzi de toată lumea, pe teritoriul Albano-Macedoniei care numără aproape cinci milioane de locuitori — din care peste trei milioane albanezi — Grecii abia au 150 mii de conaționali prin satele din părțile de frontieră ale Regatului grec și pe marginele mării cum și în câteva orașele, populațiune cu desăvârșire prăpădită fizicește și moralicește, cea mai mare parte albanezi și români desnaționalizați cu totul. Numericeste așa dar, Grecii nu însemnează nimic în Albano-Macedonia și trebuie să fie disprețuiți ca o populație decăzută și incapabilă de a purta armele, comițând acte de ostilitate. Patriarhia are însă, prin influența școlii și bisericii grecești, strâns alipiți la planurile *megalei idei* pe marea majoritate a aromânilor, cari sunt cei mai fanatici grecomanii — de oarece timp de 41 de ani, cauza națională aromână a fost o cestiune de buget — cum și pe toți albanezii ortodoxi, cari locuiesc alături și amestecați cu aromânii, constituind împreună grosul păstorilor de Patriarhie de când Bulgarii (1870) au reușit să aibă un exarch al lor la Constantinopol și o biserică schismatică. Patriarhia — acest infernal și de căpetenie organ al Panelenismului, a căutat să dea o lovitură succesului diplomatic al României de la Mai și în acest scop prin Mitropolia și agenții săi, a pus la cale atentatele contra naționaliștilor aromâni, constituind bande înăuntrul teritoriului turcesc, bande alcătuite din Albanezi și Aromâni grecomanii, pe cari îi are sub dependența sa. Este absolut inexact și des-

fid pe oricine să poată proba că bandele actuale în serviciul cauzei grecești nu sunt formate pe pământul turcesc și compuse din locuitori d'acolo, Albanezi și Aromâni grecomanii! Cunosc prea bine pe grecii din Regat și știu de ce sunt capabili; chiar independența și au câștigat-o prin bunele servicii ale grecomanilor Albanezi și Români. Nici un grec din Regatul liber nu s'ar avânta pentru nimic în lume, să treacă granița într-o țară pe care nu o cunoaște ca și pe neamurile d'acolo și unde are de întâmpinat atâtea dificultăți și dezagrame. De peste graniță, după cum văd n'au venit de cât câțiva crețani, cari sunt și ei supuși otomani, cum și câțiva ofițeri din armata greacă, cari sunt desigur originari de prin părțile Albano-Macedoniei, renegați Aromâni și Albanezi, după cum de altfel s'a întâmplat și cu Bulgarii la 1902. Conchid dar că bandele nu sunt grecești, ci compuse din Aromâni și Albanezi renegați, puși la cale de păcătoasa Patriarhie, prin mitropolia și sateliții săi, care se teme că nu cumva Românismul să facă progrese în urma iradei Sultanelui de la Mai 1905!

Cărturarii macedoneni, profesori și inspectori, după vechile deprinderi rămase de la Apostol Margarit, tipă însă pe toate tonurile că Grecii ne omoară, Grecii ne distrug neamul, ne închid școlile, ne ard casele și ne pângăresc familiile!

Pe lângă aceea că strigătele desperate ale lor au avut resunet în țară ajungându-se la un conflict diplomatic cu Statul grecesc cel îndestul de prăpădit, apoi Macedonenii se dedau aci la acte vandalice, mănănușe calomnie și intriga, determină persecuțiuni și fac agitațiuni prin intruniri publice contra Grecilor; în fine doresc eu ori-ce chip să provoace o ură neimpăcată în masa românească din țară contra acelor cari sug sângele aromânilor!... Care să fie cauza acestor silințe atât de ascutite ale Aromânilor cărturari, aflați în posturi și sinecure, plătite din bugetul Sta-

tului?... In Albano-Macedonia, nu există greci aproape de loc. Se probează aceasta, cu însăși rapoartele lui Margarit, cu mărturisirile ciracilor săi, cu lucrarea «De la România din Turcia Europeană» a lui Nenitescu; în sfârșit o dovedește temeinic toți scriitorii distinși, germani, englezi, francezi ca Pouqueville, von Hahn, Fallmerayer, Berard, Boué, Dr. Weigand și alții. De unde au răsărit dar în acele locuri bande, până chiar în inima Macedoniei? Să mergem mai departe și să examinăm comunele unde lucrează bandele grecești:

a) La *Bitolia* (Monastir) au fost amenințați cu moartea frații profesori Pucerea și Preotul Theodoru, cel nou convertit. Doctorul Pucerea a mai fost atacat, după relatările macedonenilor și la *Magarova*, unde abia a scăpat cu viață.

Ei bine! desfid pe ori-cine să poată găsi la Bitolia sau la Magarova, vre-un grec altul decât Mitropolitul și Consulul! De unde dar Greci la Bitolia? Grecomanii însă Albanezi și Aromâni există destui de oare-ce 40 de ani nu s'a făcut nimic pentru cauza românească, căci chiar mai ieri vedeam într'un ziar o statistică din care rezulta că liceul român din Bitolia timp de 25 de ani de când s'a înființat n'a dat decât 230 de absolvenți și nici unul din Bitolia.

b) La *Târnova* unde s'a înființat la 1864 cea dintâi școală românească, de asemenea s'au plâns macedonenii, cari vroesc să pescuiască în apă turbure, de persecuțiunile Grecilor. Aci ca și la Magarova, puținii naționaliști români n'au nici pâine fiindcă Grecii(?) refuză să le vândă și totuși în Târnova nu există picior de grec; comuna fiind locuită de Aromâni și Albanezi. Însă «*ab uno disce omnes*» căci în Târnova deși există școala de 41 de ani, totuși naționaliști români sunt atât de mulți în cât pier de foame, nevrând cei-alți consăteni să le dea pâine!

c) La *Crușova* a fost de asemenea ucis un aromân, tot de către mizerabilii de greci!? Și aci însă nu se

află măcar un pui de grec, comuna fiind populată cu 3.500 Aromâni, 1.600 Albanezi și 2.200 de Bulgari-Miaci.

d) În *Belcameni* și *Negovani*, comune românești, spun macedonenii că au pătruns antărți greci și au amenințat cu moartea pe partizanii românismului din Belcameni, iar la Negovani au ucis pe doi preoți și doi notabili aromâni. De astă dată cărturarilor macedoneni nu mai publică în ziare că grecii dinăuntru Bitoliei, Magarovei, Târnovei și Crușovei i persecută și i omoară, ei zic că au venit antărții greci din Regatul grec. Le era teamă de ridicol să spună o minciună atât de crasă că în Bitolia, oraș de 40 de mii locuitori, capitală a vilayetului, cu armată și poliție numeroasă, au invadat bande... teribile! De asemenea și pentru cele l'alte trei comune situate în apropierea Bitoliei. Cu Negovani și Belcameni însă au schimbat tactica, pe care o vor adopta de aci înainte și pentru alte comune.

În realitate lucrurile stau ast-fel: Negovani și Belcameni sunt comune locuite numai de albanezi și români, cam în număr egal în Belcameni și trei sferturi albanezi în Negovani. Mare parte din acești locuitori sunt constructori în România, însă mulți fanatici grecomanii. Contra unora din acești grecomanii stabiliți la Brăila, s'a luat măsuri de espulzare în urma intrigilor macedonenilor cărturari de pe la cafenelele din București și totdeodată redactori la pamfletele macedonene pline de intrigi și denunțuri. Expulzații crezând că partidul românesc din Negovani este de vină, au căutat să se răsbune și în consecință au năvălit în fruntea unei cete de grecomanii din acele sate, ucizând pe doi preoți și pe notabili aromâni... S'a scris prin ziare, că cei doi preoți erau aromâni, ceea ce nu este adevărat. Susținători convinși ai cauzei române, oficiând românește, ambii-preoți erau albanezi, dintre cari Papa Christu literat de

valoare, a tipărit în limba albaneză mai multe lucrări cu coprin patriotic și poezii naționale. Poporul albanez a pierdut cu această ocazie pe unul din cei mai de seamă scriitori și apostoli naționali ai săi! Iată dar la ce se reduce marea ispravă așa zisă grecească, pornită din intrigile desbrăcaților de rușine, stâlpi de cafenele din București, căci era inadmisibil ca o comună româno-albaneză înconjurată de alte comune albaneze ca Elova, Pleșovișta, Cotor, Mahala și Florina să fie călcată de bande înarmate de greci, veniți din Regatul grecesc tocmai în centrul Macedoniei!

e) În apropiere de *Vlaho-Clisura*, în drumul de la Kailar către acea comună a fost ucis Constantin Ghica-Papa, directorul școlii române din Vlaho-Clisura. Această comună, este locuită numai de aromâni; partidul grecoman însă este cu mult mai puternic decât cel naționalist și cum Ghica-Papa era un temut adversar a fost suprimat de grecomani. Proba că este așa e că i s'a pândit calea în ziua când se știa că se reîntoarce de la Bitolia, cea ce de sigur că n'ar fi putut-o face de cât un consătean al său!

f) În sfârșit s'au mai comis câte-va omoruri de aromâni la *Avdela*, *Băiasa* și *Turia*, localități din Epir unde nu sunt populate de cât de aromâni, formând un lanț de comune până către cele locuite de albanezi. În toate aceste trei comune unde există școli române, — de 38 ani în Avdela și de 25 ani în Băiasa și Turia, — partidele grecomane sunt puternice iar lupta fratricidă se află în paroxism din cauza modului nedemn de șicane, denunțuri și persecuțiuni de cari se folosește un partid contra altuia pentru a se distruge. Grecomanii aromâni ațâțați de arhiereul grec din Grebena s'au constituit în bande la cari s'au raliat și alții de prin comunele vecine albaneze și române. Au tăiat 23 naționaliști și au dat foc caselor în Avdela și Băiasa, iar la Turia au ars ferăstraole și au rănit

pe institutorul Ciema, contra căruia Grecomanii poartă o ură de moarte, de oarece în timpul războiului greco-turc el a fost considerat din cauza relațiilor sale cu Turcii, ca spion al lor!

Nu ne surprinde cele petrecute la Băiasa și Turia, unde grecomanii sunt puternici căci primesc ajutoare pentru școli și biserici chiar de la compatrioții lor aflați în România. Faptele însă întâmplute la Avdela ne pune într'o adâncă întristare, de oarece e patria lui Apostol Mărgărit, cu școală română de peste 38 ani și comuna natală a celor mai mulți institutori de la școlile din Macedonia, unde în sfârșit numai cine n'a vrut n'a găsit un colțisor în bugetul român. Dacă într'adevăr în Avdela ar fi intrat bande străine, cum se poate ca locuitorii să nu fi prins de veste și să le fi eșit în cale? Cum se face că numai 18 case ale naționaliștilor au fost distruse, arzând chiar biserica și școala greacă?

Ceea ce însă într'adevăr este trist și păgubitor pentru cauza română, e faptul că institutorii de prin toate locurile acestea, intrând într'o spaimă grosă au părăsit comunele lor, refugiându-se în Ianina. Acestor împrejurări cum și mai ales persecuțiunilor sălbătice ale valiului din Ianina Osman Pașa, acel tigru inimic al oricărei cauze nobile, înregistrăm *nenorocirea că nici o școală de prin părțile Ianinei nu s'a deschis până acum!*

Pentru ce dar atâta alarmă contra grecilor și în special a grecilor din țara românească din partea cărturarilor macedoneni discipoli ai lui Margarit, cari au putut să inducă lumea în eroare și chiar să indispună pe guvern ca să ceară socoteala celui din Atena? Încă odată ne întrebăm ce se ascunde sub cutele campanii violente și furioase contra grecilor, cari nu există în Macedonia?

Dintr'o convorbire ce am avut cu un înalt funcționar, care mi zicea cum că guvernul este preocupat de a

găsi o soluție demnă spre a eși din actuala incurătură, mi s'a afirmat că în *părțile așa zisei Macedonie diplomatice, nu s'ar afla Albanezi*; aceasta după arătările cărturarilor macedoneni! Imediat ce am auzit această veste surprinzătoare pentru mine ca macedonean, mi s'a întărit convingerea că *elevii lui Margarit induc în eroare, cu bună știință guvernul României, continuând metoda sa de negare și desconsiderare a elementului albanez; am înțeles că ei duc cu furie campanie contra unor preținși greci în Macedonia, cu criminalul scop de a se produce o ruptură definitivă cu Patriarhia stabilindu-se o nouă orientare politică în Balcani prin cooperarea României alături de Bulgari, dușmanii implacabili ai neamului și mai ales ai Regatului Român, preparând în modul acesta cu bună știință și cu o criminalitate fără pereche nu numai moartea lor și a albanezilor prin viitoarea anexare a Macedoniei, dar încă punând în coastele României, mama lor, pușca albanezului și aromânului viitori ostășii bulgari!* Mi-am dat perfect de bine seama că gunoiul social mărgăritist, continuă opera de jefuire a bugetului României cum și de mistifișare a Guvernărilor români!

Căci într'adevăr cine sunt aceia, cari formează majoritatea populației în așa zisa Macedonie diplomatică? În vilayetul Uesküb, după arătările lui Bernard cel mai nou statistician al Balcanilor, aproape totalitatea populației o formează albanezii, numărând un milion de suflete! În vilayetul Monastir trei din șase prefecturi sunt locuite în totalitate de albanezi una în majoritate, alta în minoritate și numai în prefectura de Serfidgë lipsese. În fine se găsesse sporadic prea puțini în vilayetul Salonie, care însă este cel mai mic! Aceste arătări sunt exacte nu numai după Bernard, dar chiar și după statistica consulului italian din Bitolia contele d'Aragona, care dă aceleași cifre în urma cercetărilor sale. În afară de aceasta, la 1829, când s'a

decretat actuala împărțire pe vilayete, nu exista pe baza dreptului tradițional de cât două mari și late divizii administrative numite viziriate, conduse de albanezi din tată în fiu, unul la Janina și altul la Șodra (Scutari). A trebuit să curgă valuri de sânge albanez, pentru ca actuala divizie administrativă pe vilayete să poată fi aplicată abia în 1844! Si apoi cine sunt proprietarii pământului în Macedonia, cine sunt funcționari, judecători, armată, dacă nu Albanezii? Chiar în notița statistică de mai sus, unde am însemnat comunele călcate de așa zisele bande grecești, am dovedit că Aromâni sunt amestecați cu Albanezii și totuși cărturarii macedoneni nu voesc să dea la lumină adevărul! Dar când s'a aplicat reformele în așa zisa Macedonia despre cine asurziau ziarele europene și după ele cele române, că se opun la introducerea lor? Oare dacă Albanezii n'ar fi în Macedonia, ce nevoie ar avea să se opună la aplicarea unor reforme, care nu sunt pe pielea lor? Au ei însă aripi de sboară din hotare la hotare ca să reziste contra Bulgarilor, Sârbilor, Grecilor, cari cu toți se plâng de încălcările arnăușilor la granițele lor?

Căci să fim dreți și cinști; nu e de ajuns o invenție diplomatică alcătuită din trei vilayete și poreclită Macedonia în care populațiile bulgară, sârbă, aromână și grecească să pretindă fiecare la rândul său că are dreptul de a fi numită *macedoneană*, pentru a se decide de soarta acelei provincii! Nu e suficient ca un destrăbălat guvern ca cel turcesc să dividă teritoriul unic și indivizibil al Albano-Macedoniei, acedând pentru scopurile sale criminale, ca într'o divizie să aplice și în cea-altă divizie să nu aplice reforme, pentru a tranșa o chestiune care nu e nouă ci durează din timpuri depărtate acolo, încă înainte de venirea Turcilor în Europa! Bulgarii au recunoscut că toate încercările lor de cucerire, ori cât de sinistru și

malonest ar fi guvernământul turcesc, nu pot să reușească, căci se vor izbi de rezistența Albanezilor și de aceea nu mai făgăduese existența în mase compacte a acestui popor chiar în așa zisa Macedonia! Nu trebuie să fie cine-va nici diplomat prea ascuțit sau să aibă un spirit suprauman, pentru a pătrunde starea reală de lucruri din Albano-Macedonia! *D-soara E. Durham, distinsa scriitoare engleză, despre care am mai vorbit în alt loc în acest memoriu și care a călătorit de șase ori în Macedonia zice cu multă înțelegere că «ceștiunea albaneză este nodul așa zisei ceștiuni macedonene, de oarece nu există o demarcațiune determinată și recunoscută a frontierei de Est a Albaniei»!*

Pentru ce dar atâtea minciuni din partea șleahței mărgăritiliste deprinse în rele și infamii?

Răspunsul este ușor de dat. Urmașii lui Apostol Margarit după chipul și asemănarea lui, nu vroese să audă de cauza albaneză pentru că ei știu prea bine că atunci când Albanzii s'ar ridica culturalicește printr'o încurajare morală oricât de mică din partea Statului Român, în ziua aceea vor scăpa pe vecie din ghiare budgetul cel atât de fecund al țării. Ei știu prea bine că Albanzii pot să dea lovituri de grație Grecismului ca și Slavismului în Balcani, însă nu vroese să piardă situațiunile actuale, imbuibați până în gât în budgetul Român! Acești indivizi nu vroese să știe de progresul cauzei lor naționale și de apărarea țării mame contra pericolelor viitoare, ci de interese personale și de gașcă! Mi-aduc aminte când cu reducerile budgetare ale D-lui Haret, cum această adunătură imundă țipa prin cafenele că «Guvernanții români «au întrebuițat pentru ei personal și clientela lor «politică din țară fondurile destinate culturai române din străinătate; că față cu reducerile ope-
rate, macedonenii, nenorociți de către guvernele

«țării, n'au alt drum de apucat de cât să se adreseze guvernului Italiei, care îi răvnește și de la «care vor căpăta recompense bănești mai mari». Pentru ei naționalismul se reduce la cine dă mai mult! Atunci când s'a făcut intervederea între M. Sa Regele Carol și Regele George al Greciei la Abazzia, tot Macedonenii proferau cuvintele cele mai nedemne prin cafenelele și străzile Capitalei contra Înțeleptului Soveran, cuvinte cari nu pot fi rostite de cât de indivizi anarhiei și amorali. Iată pentru cine s'a aruncat cu profuziune milioanele Țării, ca să resară o pământă atât de periculoasă nu numai în Balcani, dar chiar în Regatul Român!

Dar în sfârșit scopurile ascunse urmărite de cărturarii macedonenii, au fost atinse. Relațiunile cu Grecia au devenit mai dușmănoase ca oricând. Guvernul Român, pentru a satisface opinia publică din țară care nici odată n'a fost edificată și pusă în cunoștiință de cauză asupra stărei reale de lucruri din Balcani cum și pentru a aduce o mângâiere luptătorilor aprigi ai naționalismului român din Macedonia, a cerut formal Greciei înfrânarea și retragerea bandelor de pe teritoriul turcesc, făcând'o răspunzătoare de omorurile săvârșite asupra elementului român! Fie incredințat Guvernul Român că dacă ar sta în mâna conducătorilor politici ai Regatului gree de a înfrâna bandele din Turcia — cu toate ifosele de teribilitate ce și-a luat guvernul Rallys—ar face-o, fiind-că Grecia are prea mari interese strâns legate cu țara Românească. Constatăm însă că adevărații vinovați ai calamităților ce s'au năpăstuit asupra cauzei române din Balcani, stau neturburați și își continuă isprăvile lor. Patriarhia greacă din Constantinopole care prevede unde va duce succesul diplomatie de la 10 Mai 1905, n'a dezarmat și nu se știe dacă nu va

duce la extrem lupta inconștientă de brutalități și escese contra Aromânilor naționaliști. Alt vinovat de toate neregulile petrecute pe teritoriul său, este și trebuie făcut stăpânul legal, guvernul otoman! Ce face acest guvern? Cari sunt măsurile ce a socotit nemerit să ia spre a împedica atrocitățile și siluirele de conștiință comise de către bande grecomane de albanezi și români, supuși ai săi asmuțiți de Patriarhie contra altor supuși tot ai săi, cari înțeleg să se roage lui Dumnezeu în alt mod de cât grecește? Pentru ce acest venal guvern lasă și nu suprimă prin forța armată ce are la dispoziție, nelegiuirile comise contra naționalității române? Pentru ce bandiții nu sunt urmăriți, prinși și aruncați în închisori ca să 'și ia răsplata crimeilor îndreptate contra unor pașnici și leali supuși? De ce fel de iubire arată sultanul și guvernul său personal că e insulșit față de România, țară amică și în bune raporturi cu Sublima Poartă, dacă nu e în stare să garanteze viața unor adepți ai cauzei culturale române în Balcani? La toate aceste întrebări, nu este de cât un singur răspuns: Criminalul guvern otoman a cărui maximă de Stat se reduce ca să tolereze scandaluri și anarhie și să fometeze intrigi înăuntrul propriului său teritoriu, dând mână liberă ca bandele în serviciul unei idei politice să terorizeze pe celelalte naționalități, are o egală considerație pentru toate Statele Balcanice iar nu după cum spunea Apostol Margarit că România s'ar bucura de iubirea specială a Sultanului! Căci e inadmisibil ca niște adunături de 4—500 de fanatici grecomani, să poată rezista contra puterii armate și polițienești, ambele destul de numeroase, de care dispune Turcia!

De alt-fel, s'a văzut în destul de clar că organele sale administrative se sinchisesc prea puțin de ordinele platonice de la Constantinople, neluând nici

o măsură contra bandiților, cu toate injoncțiunile ce li s'au făcut de reprezentanții diplomați ai României, sau promițând marea cu sarea pentru ca în schimb să nu facă nimic! Dar iubirea specială către România a Guvernului turc s'a dovedit în deajuns cu ocazia numeroaselor persecuțiuni la cari instituțiunile române din vilayetul Ianinei au fost expuse din partea căinelui asiat, Valiul Osman Pașa din Ianina. Această bestie cu chip omenesc, care a redus în ruină tot ce bruma mai există ca Românesc în vilayetul său, care a falsificat până și statisticele oficiale raportând că nu se găsesc români în ținuturile sale, este menținut mai departe în postul său, cu toate demersurile diplomatice ale României, cu toate cererile repetate și juste ce s'au făcut pentru pedepsirea lui!... Și totuși, M. Sa Sultanul iubește și are o deosebită considerație pentru România, cu care întreține cele mai excelente raporturi și de la care a obținut în atâtea rânduri chiar cu rizicul propriei sale demnități de stat independent, serviciile cele mai de seamă! Un singur vali dovedit netrebnic, venal și păcătos a cerut și România să fie pedepsit, iar M. Sa Sultanul 'l menține mai departe și ordinele sale platonice sunt puse la dosar de atot puternicul vali! Și câți alți funcționari otomani din așa zisa Macedonie —unii chiar decorați de guvernul Român — nu sunt de acelaș callbru ca Osman Pașa de la Ianina! Intr'adevăr, a mai avea vre-o iluziune în omenia și onestitatea guvernământului otoman și în special în iubirea particulară a M. S. Sultanului este ceva straniu pentru timpurile în cari trăim și cas unic între Puterile Europene!

Cei mai responsabili însă pentru vina în actualele împrejurări sunt cărturarii macedoneni, șleahta margaritistă, cu tot cortegiul lor de minciuni, falsificări și mistificări, cari au acces și crezământ la

bărbații politici ai României, ajungând un fel de Stat în Stat! Mi se frânge inima de durere când mă gândesc la rolul ce ar fi putut să joace țara Românească în Balcani, dacă nenorocirea nu făcea ca Margarit și școala sa să pună sub obroc adevărul, continuându-și în liniște tribulațiunile lor meschine peste 40 de ani! După ce în conflictul cu grecii au sgândărit patimele, întreținând agitațiuni prin presă contra unor prelinși greci din Macedonia și s'au dedat la acte barbare aci în țară, suprimând viața destul de nemernică a lui Papa Dimitrie din Calafat, cărturarii macedoneni plâng cu lacrimi cât pumnul starea desolantă de lucruri din Macedonia, implorând pe toate tonurile întocmai ca cravariții mila și sprijinul României ca să iasă din incurcătură. Neavând adepți în Macedonia spre a'i opune bandelor organizate de Patriarhie, fac acte de curaj și vitejie pe teritoriul României.

Pentru ce însă nu merg în Macedonia să infrunte cu partizanii cauzei române d'acolo, atacurile bandiților angajați de patriarhie? Răspunsul l'a dat ministrul de interne al Bulgariei *Petcoff* la discuția generală de răspuns la mesaj, în ședința de desch'ere a Sobraniei. Taxând politica Statului Rom. 1 în actualul conflict cu Grecia, drept «politică de castraveți», *Petcoff* a zis că datoria îi impune de a declara că în Macedonia cauza românească nu însemnează *nimic*!

Ce nenorocire, ca tocmăi omul situațiunii din Bulgaria, șeful partidului stambulovist, cel ce pretinde a fi continuatorul politicii de bune raporturi cu România, să aibă prilejul de a se exprima în asemenea termenii față de politica statului Român!.. Și cu toate acestea, cărturarii macedoneni, insuflă bărbaților politici ai Regatului credința că scăparea lor nu le poate veni dintr'o cooperare cu albanezii, despre cari îndrăsnesc a afirma că nu există în

Macedonia, ei numai dintr'o înțelegere comună și unire cu Bulgarii dușmani de ieri, de mâine și de vecie ai Regatului Român, cu cari asigură ei că trăese în cele mai bune și sincere raporturi! Am văzut, chiar zilele acestea, spre profunda mea durere, că «The Times» marele ziar londonez, anunță ca foarte probabilă o apropiere Româno-Bulgară, cu privire la Macedonia. Am urmărit organele oficioase ale guvernului și m'a surprins că ele au publicat notița marelui ziar londonez fără nici un comentariu! Ar fi prea trist să se repete greșala de la 1878 când a curs sânge românesc ca să se creeze o Bulgarie formându-se astfel o barieră între România și Macedonia!

Dar cărturarii macedoneni, mai au încă și altă activitate. În organul societății intelectuale macedo-române, «*Courrier des Balkans*» condus de d-ld-r Leonte, președintele ei, în numărul 55 de la 30 Octombrie 1905, coloana I pagina 2 stă scris: *Nous l'avons dit maintes fois et nous ne saurions pas le repeter: Nous ne voulons et ne désirons pas le schisme*. E evident că macedonenii acum ca și în timpurile lui Margarit nu vroesc rezolvarea marelui cestiuni a Episcopatului Român; ei nu doresc ca România să facă un pas înainte în Balcani, pentru că idealul lor nu este viața și puterea Regatului prin care trăesc și ei, ei numai budgetul și buna stare materială a lor și familiilor lor! Ei nu se preocupă de ziua de mâine; ei nu vroesc ca Țara Mamă să joace rolul ce merită în Balcani, formând cu poporul albanez o putere în fața căreia să se nimicească aspirațiunile Grecilor, Bulgarilor și Sârbilor, ei doresc numai ca fântâna budgetară să curgă atâta timp cât ei trăesc! Nu vroesc șefii macedoneni să audă de o biserică schismatică, fiindcă sunt lipsiți de orice sentiment patriotic, neliberați încă și astăzi de sub puterea satanică a Patriar-

hului... Mijloacele lui Mărgărit, întrebuințate la 1892—96, sunt și acum în mare stimă la urmașii săi! Și proba eclatantă că nu doresc biserică română, ne o dă faptul că inspectorul Dumj Lazăr, marele admirator al organizației școlare sârbești, a tratat — nu știu dacă cu aprobarea guvernului — convertirea Mitropolitului grec din Veria la cauza românească, promițându-i-se o recompensă de 150 mii de lei. Modul însă cu trâmbițe și surle cum a procedat acest șiret inspector, a făcut ca cestiunea să fie știută de toată lumea, ajungând până la urechile șefului de bandă Acrittas, care a trimis o scrisoare severă Mitropolitului, telegrafiind tot odată cazul și Patriarhului. În acelaș mod deschis și compromițator pentru demnitatea regatului Român, a făcut d-l Dumj, acest mâncător de greci, propuneri Mitropolitului din Berat.

După ce am dovedit cu prisosință starea de lucruri din așa zisa Macedonie, după ce am desvelit murdăria așa pe mare care există în conducerea cestiunii Românilor din Balcani în cât grajdurile lui Augias rămân cu totul mai prejos, ne întrebăm care este calea ce România trebuie să apuce spre a pune capăt stărei prejudiciabile onoarei și demnității sale, în actualele împrejurări?

Nu există de cât o singură și dreaptă soluție, ca România să iasă învingătoare: **Presiuni energice la Constantinopol pe lângă Impărăția otomană ca să se conceadă, ca o urmare firească a iradei de la 10 Mai 1905, instalarea oficială a unui Episcopat, Esarhat ori Patriarhat român, ori cum ar pofti să'l numească!**

Ceea ce s'a acordat Bulgarilor la 1870 pe când nu există nici măcar Principatul lor, ceea ce a făcut puterea lor și 'i a scutit de budget separat, România trebuie să impună la Constantinople a i se acorda! Dacă se vor ține seamă de piedicile ce se ridică de macedoneni spre a zădărnici opera

adevărat românească, poate să treacă și sute de ani, fără ca românismul în Balcani să poată face un pas înainte. Trebuie ca hoardele nedisciplinate să fie date la o parte și bătute cu bici de foc după cum Tamerlan pedepsea pe soldații săi. E rândul numai și numai al statului român de a desăvârși o operă trainică pentru viitorul cauzei sale în Balcani, de la care depinde și siguranța Regatului! Cuvântul de ordine trebuie să fie: în lături cu mistificatorii și șarlatanii, adevărate pasări de pradă asupra budgetului român! Ne am săturat cu atâtea minciuni și escamotări de adevăr, în scopul prea vădit de a stoarce milioane din budget și a servi interese străine neamului și Regatului! Pe România nu o înspăimântă și nu o poate înspăimânta schisma. Biserica românească din regat este schismatică după vederile Patriarhiei satanice din Constantinople, totuși nimenea n'ar putea zice fără a fi ridicol că ea nu e ortodoxă; de asemenea biserica rusă, bulgară, sârbă, muntenească și însăși biserica din propriul Regat grecesc, unde Patriarhia, unelă fanatică a Panlenismului nu are nici un amestec! Șefi religioși se pot găsi dintre cei mai de seamă, fie din țară ori de la fața locului unde se poate recruta nu un mitropolit ci zece. De aceea e necesar ca cestiunea să o resolve statul român cu oamenii săi, iar nu să o incredințeze pe mâna nelegiuitorilor. De turmă să nu ne fie frică; ea va fi mare și dacă rezistența aromânilor va fi acerbă la început, ea se va topi în fața iataganului albanez, fiind-că o singură zi albanezii nu vor mai rămâne sub tuțela spirituală a Fanarului, care a scurs dealungul timpurilor destule bogății, căutând așlazi ca organ de Panlenizare să ne săcătuiască până și viața națională! Sub acoperământul Prelatului român, albanezii și românii se vor desvolta naționalicește și aceasta va fi moartea atât a putredului Pane-

lenism cât mai ales a Slavismului, dușmanul înviersumat al albanezilor și regatului român. Atunci se va vedea că Patriarhia grecească din Constantinopol a nenorocit timp de sute de ani neamurile, menținându-le în stare de sclavie într'un Imperiu străin și în trecut mult mai oblăduitor de cât ea ! Cu traducerea în fapt a acestui însemnat desiderat național, Patriarhia va rămâne aceea ce trebuie să rămână, drept răsplata a crimelor, fără de legilor și împilărilor sale blestemate :

Păstor fără turmă!

III

Puterea albanezilor a fost și este mare. Rolul ce au jucat în istoria mai depărtată când sub George Castriotă Skanderbeg, «Macedoniae et Epirotarum rex» au salvat civilizația europeană, resistând ca un zid de granit atacurilor impetuoase și năvalei fanatice a Turcilor aziați, este în deoște recunoscut. Sub imperiul otoman care n'a răușit să subjughe pe albanezi ei din contra i-a lăsat în străvechile lor drepturi și așezăminte, unii îmbrățișând de bună voe religia mahomedană, de asemenea ei au acoperit cu glorie și fapte mari, istoria otomană. Ei au dictat veacuri întregi în Peninsula Balcanică, ocupând posturile cele mai importante ale guvernământului otoman până și de mari-viziri dând cei mai străluciți generali și funcționari superiori, pe lângă acea admirabilă oștire care face și acum fală Turciei și cu ajutorul căreia s'a menținut atâta timp în Europa. Liberi și nesupuși de nimenea, domni în ținuturile lor, încăreați de onoruri și ranguri, conservând limba, tradițiile și obiceiurile lor străbune, ferindu-se de amestecul cu alte naționalități pe cari turcii le stăpâneau după ce le redusese în stare de sclavie, albanezii

au rămas aceea ce au fost întotdeauna, un popor viteaz și mândru.

Când suflul de conștiință națională, caracteristica secolului al XIX, a început să bată și în părțile orientului cuprinzând pe popoarele adormite de secole, poporul albanez care numără trei milioane de locuitori pe teritoriul turciei europene și un milion în Grecia de astăzi, fu cel dintâiu pe care l'atinse ideile generoase ale marelui revoluționi franceze. Fără evenimentele de la 1820, când vizirul albanez Ali-Pașa Tepelenli din Ianina, de care tremura tot Balcanul, se răsboi cu însuși sultanul Mahmud, nu s'ar fi produs nici independența Greciei pentru care a curs atâta sânge albanez, nici nu s'ar fi precipitat alte evenimente, cari au legături indestructibile de cauzalitate istorică ! Ceva mai târziu, la 1828 *Mehmed Ali Pașa*, alt albanez, dădea lovitură putredei Impărății otomane, smulgându-i dominațiunea asupra Egiptului, intronând o dinastie proprie din urmașii săi care se menține și astăzi ca Kedivi.

Ne se va găsi apoi, un eveniment în coprinsul Peninsulei Balcanice care să nu poarte semnele iubirii de Patrie și trezirii sentimentului național la acest popor, în tot decursul timpului de la 1830 încoace. La 1879, după încheierea congresului de la Berlin care cedă locuri din trupul albanez, sârbilor, grecilor și muntenegrenilor, albanezii s'au luptat cu armele în mâini contra Impărăției otomane și a deciziei arcopagului european, pentru a împiedica ciuntirea pământului sfânt al strămoșilor!

Ceeace lipsea însă poporului Albanez care și astăzi este puterea și singurul reazim al Turciei în Europa, căreia i a dat și i dă ostași fideli, generali renumiți, funcționari înalți — chiar și actualul mare vizir, Ferid Pașa, este albanez — era putința de a desvolta cultura națională, înlăturând prin

mijlocirea ei, intrigile religioase cari l-au ținut divizat atâta timp.

În imposibilitate de a întreprinde ceva în această direcțiune pe teritoriul Patriei, când am venit la 1884 în România, primul meu gând a fost ca să satisfac necesitatea culturii albaneze. În acel an, am pus bazele societății culturale «Drita» care este cea dintâi societate a poporului albanez. În ziua de 16 Decembrie 1884 s'a subscris la prima întrunire între puținii albanezi prezenți, suma de 20 mii lei, iar la auzul acestei vești o spaimă a intrat în rândurile grecilor și Pan-slaviștilor, fiindcă și dădeau seamă de acea ce însemnează răspândirea culturii naționale în masa acestui popor cum și unirea prin mijlocul culturii a tuturor albanezilor, divizați prin diferitele intrigi religioase. Ziarele grecești din Atena și «Siloghi» din București strigau că propaganda asasinului Nacio de a forma gramatica limbii albaneze, este înmormântarea Panelenismului. Adunarea societății volase cumpărarea unei tipografii și mai luase o serie de măsuri cu privire la școlile și bisericile din Patrie, cu realizarea cărora erau însărcinați membrii comitetului. Chiar de-a doua zi însă intrigile greco-slave încep a se țese atât la Constantinopol cât și aci. La prima adunare de la 16 Decembrie, s'a ales ca membru în comitetul societății albanezul mahomedan Abdulah-Vahit pentru ca să țină în curent pe Legațiunea otomană din București despre lucrările noastre. Instigațiunile greco-slave la Stambul cum că în București s'a constituit un comitet revoluționar exasperară pe guvernul turc până acolo, în cât a adresat insulte telegrafice plenipotențiarului său din Capitală Suleiman-Bey, atrăgându-i atenția că aci s'ar fi constituit un comitet albanez și el habar n'are! Suleiman Bey, a chemat imediat la legațiune pe Abdulah-Vahit și infuriat i zice: «Ești un hain»!

«Aci s'a constituit comitetul revoluționar și tu nu mă ai spus nimic!» Atunci Vahit a explicat ministrului că nu este un comitet revoluționar ci comitet pentru cultura limbii albaneze în contra greco-slavilor și în favoarea Turciei! După două zile, Suleiman Bey a luat statutele manuscript ale societății și le a înaintat la Constantinopol, iar peste vre-o zece zile primind răspuns a chemat din nou pe Vahit și i a zis, cu bucurie: «Am primit ordin din Stambul că pentru limba albaneză sunteți liberi a lucra, numai contra guvernului să nu fiți!» Ministrul rus Hitrowo și consulul grec din București isbutiseră însă prin intrigile lor să înduplece pe C. Estimiu, și Avramide, președintele și casierul societății, ca să lase ballă lucrările sub cuvânt că se compromite cauza liberării Albano-Macedoniei de către greci, cari tocmai atunci fiind în conflict ascuțit cu Imperiul otoman, pătrunseseră pe teritoriul său la Cutra unde însă fuseseră mulți prinși și aduși în lanțuri la Salonic. Văzând pe de o parte discordiile iscate în comitetul societății iar pe de altă parte buna voință a guvernului otoman și fiind hotărât mai mult ca ori când să lucrez în scopul cultural ce urmăream, m'am dus în 1885 de patru ori la Constantinopol, sub numele de Ioanide și am dat petiție la Ildiz-Kiosk în mâna Mareșalului Nuzret Pașa prin care arătăm intrigile Patriarhiei și profesorilor greci contra Impărației otomane, expunând aflăturile clerului fanariot ca albanezii să se unească cu grecii și ceream, pentru stingerea acestor intrigi, să se acorde ca în școlile și bisericile din Albano-Macedonia să se introducă limba albaneză în locul celei grecești. Mareșalul Nuzret-Pașa mulțumindu-mi, a luat petiția și m'a găzduit în palatul său 17 zile, până ce a supus-o în consiliul de stat, care a acceptat-o. Mareșalul imi a comunicat apoi că petiția găsind-o justă, are toată aprobarea guvernului;

fiind însă vorba de cult creștin și neputându-se amesteca direct guvernul turcesc, m'a consiliat să o înaintez Patriarhiei și apoi indiferent de răspunsul ei, se va rezolva favorabil de Sublima-Poartă. În ziarul «Siloghi» din București, se putea citi la 9 Iulie 1885 reproducerea după ziarele din Constantinopole, că petiția prezentată a fost aprobată cu înlocuirea limbii grecești prin cea albaneză și că a fost trimisă deliberărilor Patriarhiei.

Venind din Constantinopole am propus comitetului societății, conform instrucțiunilor ce 'mi dase în mod particular Mareșalul Nuzret-Pașa, să facem petiție către Patriarhie, însă n'a vrut cu nici un chip din cauza intrigilor vârâte de ministru rus și consulul grec. De asemenea, Comitetul nu vroia nici să înceapă tipărirea cărților și cumpărarea tipografiei. Atunci m'am văzut nevoit să protestez prin ziarele române contra comitetului, cerând că s'au să demisioneze sau să lucreze mai departe conform statutelor, adunând și fondurile necesare.

În aceste momente sosește în București Apostolul Margarit din Macedonia. M'am prezentat la Hotel Regal, ducându-i mai multe articole*) ale mele privitoare la Românii din Bulgaria și Serbia, apărute în ziarele «Românul», «Telegraful», «Națiunea» și «Lupta», cari articole au fost publicate mai târziu pe deantregul, drept gândiri ale sale, în opera: «Les Grecs, les Albanais et les Valaques du Pinde», pe baza căreia a fost proclamat ca membru cores-

*) Articolele în chestiu cum și alte mult privitoare la cauza albano-română din Balcani le scriam în grecește, de oare-ce nu cunoșteam încă limba română. Erau transpuse în românește de repausatul Unea, fost profesor în Macedonia și apoi redactate în stil ziaristic de înimosul ziarist D-l Ioan C. Bacalbașa, care era tinar de tot pe atunci, însă grație spiritului și inteligenței sale, capătuse o mare rubro pentru cauza albano-română din Balcani, susținând-o și aducându-i servicii însemnate.

pondent al Academiei Române! Cu această ocaziune m'am plâns contra Comitetului și am rugat pe Margarit să intervină către Guvern spre a se acorda un ajutor de o mie sau două mii de lei ca să pot începe a tipări primele abecedare. Mărgărit însă se scoală cu o furie teribilă din fotoliu și 'mi zice textual: «N'ai altă treabă de cât să faci abecedare albaneze pentru sălbaticii ăia de Turci din Dibra, cărora le trebuie o armată de 4 sute de mii de Muscali, să spânzure câte o sută în fiecare zi timp de 20 de ani și abia să 'i supue?»

M'am ridicat atunci de pe scaun ca să plec și i-am răspuns: «Domnule Margarit, nu știam valoarea poporului albanez! Dacă numai pentru Dibra, trebuie 4 sute de mii de Muscali, ca să o supue, apoi pentru tot poporul albanez n'ajunge o Rusie întreagă! Vă foarte mulțumesc, căci am venit aci cu o inimă de om și acuma plec cu inima mai mare de cât tot hotelul!» Am înțeles imediat că acest om sinistru va aduce mult rău Românismului în general și că imi va fi dușman neîmpăcat cât va trăi, de oarece aceea ce vroiam eu să clădesc pentru siguranța și viitorul Regatului Roman, adică o putere Albanezo-Română în Balcani contra Slavismului cotropitor, nu se potrivea cu ideile sale de găscărie și interes personal. Și într'adevăr nu m'am înșelat căci Apostolul Românismului, dispunând de putere, protecție și unelte meschine m'a urmărit în toate actele mele, a ațătat patimi, a născocit infamii, denunțându-mă și calomniându-mă aci și în Patrie până pe punctul acela, în cât de mai multe ori am fost în pericol de moarte, după cum se va vedea mai departe.

Văzând că comitetul societății nici nu se adună nici nu demisionează, am fost nevoit să convoc Societatea la 2 Februarie 1886 în întrunire la «Dacia ca să 'i expun situația; întrunire la care a par-

ticipat bătrânul academician și profesor Nicolae Ionescu, regretatul G. Pallade, D-l D. Butculescu și alții și în care s'a constituit un comitet provizoriu. De astă dată, mă pomenesesc că contra mea se abate un inamic redutabil, poliția Capitalei condusă de Dl. Dim. Moruzi care trăește ocupând și astăzi acelaș post și care poate să știe și sorgintea de unde porneau persecuțiunile la cari eram expus. Dl. Moruzi m'a chemat la poliție în ziua de 3 Februarie, unde erau pregătiți primul-procuror Manolescu și un judecător de instrucție. Intrând, mi s'a reproșat că sunt condamnat la moarte în Grecia, la care învinuire am răspuns că sunt supus ture, albanez de origină și că Grecii pot să condamne la moarte chiar și pe Președintele Republicii Franceze! Atunci, interogat de Primul-Procuror pe care nici nu'l cunoșteam nici nu'i știam calitatea, am dovedit cu acte și documente nevinovăția mea de care s'a convins, spunând în franțuzește D-lui Moruzi că nu'mi găsește nici o vină. Fînd pus în libertate, n'am scăpat totuși de persecuțiile Poliției, care mă urmărea ziua și noaptea, amenținând lumea albaneză să se departeze de mine, că altfel va fi rău de ea.

Din cauza spaimii nebune parte din membrii noului comitet și deteră demisiunile, astfel că fusei nevoit să convoc pentru 10 Februarie, o întrunire ca să complectez comitetul, conform statutelor, în sala «Pomul Verde». Fiîndcă statutele conțin un articol ca în toate adunările să fie prezent un reprezentant polițienesc, m'am dus la secția XIV împreună cu Ionescu, secretarul d-lui Butculescu ca să vestească întrunirea din acea zi. Comisarul Roșca cerând instrucții de la poliție, m'a oprit, trimițând totdeodată sergenți la sala «Pomul Verde» cari postându-se la ușă, nu lăsă pe nimeni să intre. Protestam cu lacrimi în ochi să nu se comită o

crimă contra vieții naționale a unui popor, însă în zadar căci până la orele 4 nu mi s'a dat drumul, astfel că întrunirea n'a avut loc.

În nenumărate rânduri am cerut apoi Poliției voe ca să țin întrunirea, însă mi s'a refuzat sub cuvânt că așa e ordin de la Primul Ministru Brătianu, care de câte ori mă duceam acasă sau la minister ca să mă plâng contra măsurilor nedrepte luate împotriva-mi, nici odată nu m'a primit. În urma consiliilor regretaților N. Ionescu și V. A. Urechia, am făcut o petiție, însărcinându-se acești Jărbați ca să o presinte Primului Ministru, care totuși o ținu neresolvată timp de o lună până ce în fine la repetatele lor interveniri, îngădui adunarea. De altă parte însă Poliția a împins pe vechiul comitet, cel care era sluga lui Hitrovo și a consulului grec, ca după ce trecuse doi ani de neactivitate, să ție el întrunire mai înainte de cât noi. Vechiul comitet convoacă așa dar societatea într'o Vineri și aduce jandarmi polițienesci la poartă și în sală ca să nu lase să intre de cât pe aceia pe cari 'i vrea el, având teamă să nu 'i se ia socoteală de purtarea lui antinațională. Poporul însă dând la o parte pe jandarmi irupe în sală, dar Poliția împedică ținerea ședinței și luând pe membrii vechiului comitet, s'au dus la prăvălia lui Eflimiu ca să țină ședința intimă. De altă parte, d-l Moruzi mă cheamă pe mine și pe mai mulți albanezi amenințându-ne cu expulsarea, sub cuvânt că suntem revoluționari contra Turciei. În zadar protestam că nu suntem de cât contra Slavilor și Grecilor, căci se vede că primului ministru nu'i convenea să lucrăm în dauna Slavismului!

După mai multe plângeri din partea societărilor ca să se facă întrunire și să se aleagă un comitet, s'a convocat adunarea la 4 Mai 1886. După ce s'au adunat societarii, vechiul comitet propuse amă-

narea pentru altă dată, fiindcă lipseau câțiva din membrii lui. Atunci, cerându-le socoteală că după trecere de doi ani încă mai dorește amânări, am propus să procedăm la vot. Vre-o 3—4 partizani ai vechiului comitet tăbărând asupra mea cu scopul de a mă arunca pe ferestre, am fost nevoit să mă apăr, rănind pe unul din ei, de oarece față cu persecuțiile la cari eram espus umblam inarmat. Atât a trebuit ca Poliția care se afla prezentă și care de mult urmărea pierderea mea să mă aresteze pentru tentativă de omor. Am rămas închis în prevenție până la 20 Octombrie 1886, când în urma apărării prezentate de regretații Nicolai Ionescu și G. Pallade, cari au venit să mă apere nu ca advocați ci ca amici ai cauzei ce reprezentam, am fost achitat în unanimitate de Curtea cu Jurați, iar ziarele și adeverații Români sărbătoriră acest eveniment, căci era triumful dreptății asupra întinericului și trădării de patrie.

Pe când eram la închisoare, nemernicul fost președinte al vechiului comitet, Avramide capătă decorație de la Regele Greciei «pentru credință», răsplată a faptelor sale trădătoare; iar totdeodată ca să adoarmă conștiința publicului albanez și să-l despartă de cauza dreptății ce susțineam, vechiul comitet tipări o carte de celire albaneză. Totul fiind aranjat, după credința acestui vechi comitet atras în mrejele grecismului și Slavismului cum și după asigurările cățeilor lui Mărgărit, cari se bucurau de nenorocirea ce căzuse peste cauza poporului Albanez, că nu voi mai eși din închisoare, desființează societatea «Drita» încheiând un proces-verbal în acest sens, socotind în strămilele lor minți că au stins definitiv flacăra culturii albaneze ce abia licărise de doi ani. Totdeodată, vechiul comitet mai dispune a se vinde tipografia și banii resultați să se împartă săracilor albanezi din țară

și patrie, întocmai cum făcuseră Fariseii cu banii dobândiți din vânzarea lui Christ!

În ciuda lor însă, imediat ce am eșit din închisoare, la 4 Ianuarie 1887 am reînființat societatea «Drita» atât de neagră în ochii dușmanilor și multă lume a îmbrățișat cauza ce reprezentam. Am reconstituit comitetul având ca președinte pe V. A. Urechia, ca vice-președinte pe d-l D. Butculescu, ca membri pe Nită Sterie, dr. Leonte și alții. La câte-va zile, după constituirea societății, întâlnindu-mă pe stradă cu d-l Moruzi, d-sa mă chiamă și 'mi zice: «N'ai să mai isprăvești odată cu drăcile tale?» (adică de a lucra pentru cultura albaneză!) I'am răspuns că nu fac nici un rău lucrând pentru cultura neamului din care fac parte. D-sa m'a amenințat cu cuvintele: «Ai să vezi pe dracul!» la care am ripostat: «Dacă aș vedea spânzurătoarea aci în mijlocul drumului, n'am să mă desist de la acea sfântă cauză!» Despărțindu-mă de d-l Moruzi, m'am dus la regretatul Urechia și 'i am comunicat cele întâmplate, iar el s'a dus la d-l Moruzi, spunându-i «să mă lase în pace, căci societatea nu este a lui Națio ci a sa».

După acestea, am imprimat diplomele de onoare ale societății ca să răsplătesc pe toți bunii români care mă ajutau moralmente și am înființat succursale la Brăila și Focșani iar cauza culturală a luat un avânt foarte frumos.

Pe la Mai 1887 sosesc în București regretatul mare bărbat Ioan Ghika, pe atunci ministrul țării la Londra și d-l Ioan Bălăceanu, ministrul din Constantinopole. Cunoscându-i personal de mai înainte, m'am prezentat la hotel Capșa unde se aflau, oferind marelui Ioan Ghika diploma de președinte de onoare și onoratului domn Bălăceanu, pe cea de membru de onoare. Ambii bărbați de Stat m'au indemnat cu cuvinte alese să continuu

pe calaa apucată, asigurându-mă de concursul d-lor. Ioan Ghica în special, mi-a promis că va interveni pe lângă D. Dim. Sturdza, pe atunci ministrul al instrucțiunii publice și secretar general al Academiei Române, ca în considerațiune că mai mulți albanezi au făcut donațiuni academiei noastre, să se destine din fondurile ei un ajutor anual de câte-va mii de lei pentru cauza culturală albaneză. După câte-va zile, conform ordinului regretatului Ioan Ghica, m'am prezentat într'o seară la D-l Dim. A. Sturdza acasă, care primindu-mă bine, m'a îndemnat să lucrez cu râvnă, căci vom fi ajutați pentru a deschide școale naționale recomandându-mi să fim buni patrioți. Deși nu știam bine românește, am mulțumit D-lui Sturdza asigurându-l de devotamentul nostru, iar la despărțire mi-a zis ca să mai dau pe la d-sa pe acasă, totdeauna după orele 9 seara. Într'o zi, pe când coboram de la Ioan Ghica scările hotelului, m'am întâlnit față în față cu Apostol Mărgărit care se ducea sus spre a-i face o vizită. Când peste 2-3 zile m'am dus din nou la venerabilul Ioan Ghica, am observat numai de cât o schimbare în atitudinea sa, provenită de sigur din intrigile și calomniile ce Mărgărit debitase pe contul cauzei albaneze. Ioan Ghica cu sufletul său bun și mărinimos, care întotdeauna arătase o iubire sinceră și o propășirea culturală albaneză, de astă-dată 'mi spune ca nu e momentul oportun și trebuie să lăsăm pentru mai târziu! De asemenea, nici d-l D. Sturdza n'a voit să mai mă primească, cu toate că m'am dus la d-sa acasă de mai multe ori. Otrava pe care o vărsase Mărgărit, și producea efectul; astfel știa el să prigonească o cauză dreaptă și sfântă care era un spijin pentru românismul din Balcani, dându-i lovituri din întuneric unde se enfundă întreaga lui viață de pălîmaș!

La 1888, inimizii seculari ai cauzei albaneze văzând că societatea «Drita» este în plină prosperitate, căutară să 'i dea o nouă lovitură sguuitoare. Ministrul rus Hitrowo, indeamnă pe membrii fostului comitet al «Dritei» să înființeze o nouă societate. Astfel îi determină să constituie în acest an aci în Capitală, o societate cu numele de «Dituria» alegând ca președinte pe comerciantul Eraclie Duro, bulgar de origine și membru al societăților revoluționare slave pe cari le-a ajutat și materialicește. Acest dușman al cauzei albaneze ca și al celei Române, timp de 10 ani cât a condus societatea «Dituria» nu s'a ilustrat prin altceva de cât prin făurirea de intrigi și calomnii între coloniștii albanezi ca să zădărnicească acțiunea societății «Drita». Tot acest domn Duro a mai avut ca președinte și o altă activitate, imprimând cu banii adunați la 1881 de societatea «Drita», cărți albaneze în cari se atacă interesele împărăției otomane, cu scopul de a atrage atenția guvernului turcesc ca să persecute cauza culturală albaneză!

În mijlocul acestor lupte și a unui furnicar întreg de intrigi, minciuni și infamii, care nu puteau însă să mă disuadeze din calea apucată, gândurile mele erau îndreptate în direcția stabilirii unei înțelegeri între albanezii din toate părțile lumii prin imprimarea unui ziar, care să dea o formă concretă și să represinte cu demnitate cerințele și aspirațiunile culturale ale neamului întreg. În acest an (1888) am fost prezentat, prin mijlocirea unui comerciant albanez, regretatului bancher din Capitală Emanuel Rosenthal, care se interesa de luptele poporului albanez, simpatizându-mă de când cu procesul meu din 1886. Nobilul Rosenthal dăruie 200 lei ca prim fond pentru ziarul «Shqipetari» ce mă hotărâsem a scoate, cerându-mi totdeauna și o listă de subscripție ca să adune ofranțe între amicii și cunos-

cuții săi, să pot face față cheltuelilor necesitate de imprimarea ziarului.

Nu știu prin ce mijloc, presa română s'a informat despre inițiativa lui Rosenthal. D-l Moruzi prefectul poliției s'a dus acasă la el și l'a amenințat să se desiste de la o asemenea periculoasă întreprindere !? Când după câteva zile m'am dus pe la Rosenthal, bietul om mi zise că nu e timpul oportun și să amân pentru mai târziu. De la amicii lui Rosenthal, am aflat că schimbarea atitudinii sale se datoră vizitei se 'i făcuse prefectul Poliției !

Cu toate neajunsurile, hotărârea fiind luată am început a scoate ziarul «Shqipetari» deși n'aveam alte mijloace bănești de cât cei 200 lei donați de Rosenthal. «Shqipetari» este cel dintâi organ național, redactat în limbile albaneză și română, care a arătat în mod sincer năzuințele Slavilor și Grecilor în cestiunea Balcanică, apărând cu demnitate interesele Româno-Albaneze și ale Impărăției otomane. Tot în acest an 1888 am mai tipărit și o Proclamație către poporul albanez, arătându-i pericolul Slavismului și grecizmului, document care s'a publicat și în lucrarea lui V. Berard intitulată «L'hellénisme contemporain», cum și o petiție către Patriarhie cerând ca în biserici să slujească în limba albaneză. Cu această ocaziune, am trimis câte o copie a petițiunii la toate ministerele din Stambul, dându-le să dea ordine valiilor din Albano-Macedonia ca să nu persecute din intrigile clerului fanariot pe albanezii creștini cari vor subscrie petiția. În adevăr, mi s'a dat incredințare că guvernul otoman a ordonat valiilor să lase liberă subscrierea petiției. În acelaș timp, am rugat pe societatea biblică din Londra (British and foreign Bible society) ca să ajute cauza albaneză, imprimând în limba albaneză cu litere latine câte-va mii exemplare din evanghelii. Imediat am primit răspuns din partea

secretarului general, major Paul în numele comitetului prezidat de Lord Rosebery, ca să mă adresez la Constantinopole directorului balcanic Thomson. Intrând în corespondență cu distinsul și mult regretatul Thomson, care era un erudit cunoscător al Balcanilor și care mi-a dat cele mai prețioase date asupra populației albaneze din Regatul Grecesc, a însărcinat pe Gherase Chiriazî albanez din Magarova și misionar evangelist, să vină la București unde se și imprimară 10 mii exemplare din Evangeliile lui Matei în limba albaneză.

Ziarul «Shqipetari» fiind o tribună a apărării intereselor Impărăției otomane, poporului albanez și român din Balcani, a produs cele mai esecelente impresiuni în toate cercurile oficiale otomane, fiind lăsat să pătrundă în tot Imperiul. Intrigile însă ale lui Apostol Mărgărit la Constantinopole și ale fiului său Take la Bitolia nu întârziară ași produce efectul. Poliția din Bitolia dimpreună cu Take Mărgărit au călcat în timpul nopții casa lui Gherase Chiriazî, cercetându-i hârtiele și găsindu-i diploma de membru al societății «Drita» și exemplare din proclamația către poporul albanez. Poliția însă, deși Take Mărgărit susținea, n'a cutezat să confisce aceste acte de oare-ce' i era teamă, căci Gherase Chiriazî ca misionar evangelist era sub protecția consulului englez.

Pe când scoteam ziarul «Shqipetari» în 1888, am primit din partea societății secrete bulgare «Union pélasgue» cu sediul în Sofia, o adresă cu No. 415 din 23 Octombrie semnată de Maiorul Panizza, Bone Gheorghief, Macedonski, Zancoff și Iusuf-Ali Bey, prin care mi se cerea conlucrarea cu ea și «bessa-bess» (cuvânt de onoare și credință) ca albanez. Odată cu această adresă, mi s'au făcut cereri de abonamente la ziar din partea tuturor acestor persoane, a miniștrilor și mai multor mem-

brii din Sobrania bulgară cum și din partea unor mitropoliți și episcopi. La adresa primită am răspuns că «bessa-bes» nu pot să 'l dau de cât la Albanezii căci strămoșii noștri l'au dat la mai multe popoare și au fost înșelați și că nu'l dau mai ales acum când am început să facem ceva pentru cultura albaneză și sar dușmanii cu toții asupra noastră, întocmai ca corbi!»! Atunci societatea a trimis pe albanezul fugăr din Constantinople Iusuf Ali-Bey, fost iaver al Sultanului Azis, la București care a descins în casa lui Eraclie Duro și a stat mai mult timp, ca să mă întâlnească și să mă convingă. În convorbirea ce am avut cu el i-am spus neted că Slavii sunt dușmanii cei mai înverșunați al neamului albanez și că 'mi e imposibil a lucra cu ei; așa că Iusuf Ali-Bey a plecat cu acest rezultat. Continuând mai departe a apăra prin ziar revendicările româno-albaneze și a lovi cu tărie în Bulgari cari insultau pe românii macedoneni cu epitete de țigani, sub cuvântul că se mută din loc în loc ca țigani cu corturile, am primit o scrisoare din redacția unui ziar din Sofia prin care eram amenințat că voi fi executat fiindcă bag intrigi între națiunea bulgară și bunii săi amici, Românii din Regat. În Mai 1889 s'a trimis din Sofia Panizza și Zancoff sub nume false, cu scopul de a încerca suprimarea mea. Ademenind pe un expeditor al ziarului cu numele Ștefan Ghioca, l'au luat împreună în grădina Stavri, punând la cale ca să mă asasineze de conivență cu un constructor anume Vezenco, miac originar din Crușova, spion al Legațiunii rusești din Capitală. Providența însă, care nu m'a părăsit în momentele cele mai grele ale vieții mele, m'a ajutat și de data aceasta să descoper planul criminal ce se încheiase, căzându-mi în mână o scrisoare suspectă ce i se adresase lui Ghioca din oraș și amenințându-l am reușit a afla

totul. L'am forțat să meargă cu mine în oraș spre a'i întâlni însă dispăruseră. Dacă 'i găseam, eram hotărât a'i ucide în mijlocul drumului ca pe câini, ca să știe nemernicii că Albanezul trăiește cu onoare iar nu lași ca ei, cari vroiau să mă suprimă mișelește.

Continuând a tipări ziarul «Shqipetari», mi s'a propus de către Lotich, administratorul pasagiului Karagheorghievici din partea lui Hitrowo, ministrul plenipotențiar al Rusiei, un ajutor de 200 mii de ruble de la guvernul rus pentru cultura albaneză, dacă voi tipări pe viitor ziarul și cărți naționale cu litere chirilice. Am refuzat cu indignare această ofertă, deși mijloacele mele erau cu totul epuizate. În adevăr n'am mai putut face față cheltuelilor și după 29 numere a trebuit să suspendez apariția lui «Shqipetari». Ministrul plenipotențiar otoman Feridun Bey intrigat de această dispariție, m'a chemat întrebându-mă pentru ce nu mai continui cu ziarul, care a adus servicii Impărăției otomane, conduita mea politică fiind agreată de guvernul din Stambul. Făcându-i cunoscut greutățile materiale, Feridun Bey mi-a promis că va stărui la Constantinople ca să fiu decorat de guvern pentru atitudinea mea loială față de Impărăția otomană cum și să mi se acorde un ajutor ca să tipăresc mai departe ziarul, însă mai târziu de oare-ce pentru moment casa statului fiind sleită, din cauza cheltuelilor mari de peste 20 milioane lei făcute atunci când cu primirea împăratului Vilhelm al Germaniei. Mulțumind lui Feridun Bey, am refuzat atât decorația cât și ajutorul, declarându-i că numai iubirea de Patrie mi-a dictat linia de conduită politică căci soarta poporului Albanez este strâns legată cu interesele Impărăției otomane.

În vremea aceasta, nici societatea «Drita» nu mergea mai bine. Hărțuit și intrigat de toate păr-

șile, fără a avea un moment tihnit, abia puteam paraliza și înfrânge uneltirile de tot soiul urzite contra mea. Neactivitatea și neînțelegerile din comitetul Societății indispușeră chiar pe venerabilul președinte V. A. Urechia, care se retrase după un an și jumătate de la reînființarea ei.

Intr'o seară în 1889 pe când mă întorceam de la Ghergani unde făcusem o vizită venerabilului Ioan Ghica, mi se comunică că poliția mă caută în toate părțile ca să mă aresteze. Câți-va macedoneni veniră chiar în acea seară să mă înspăimânte, propunându-mi pentru ca să scap de urmări urâte să mă refugiez la niște rude ale lor din Bulgaria ori Serbia. Știind însă că ofertele lor sunt meschine și neavând nimic pe conștiința mea contrar intereselor Românilor în genere, am refuzat categoric propunerile lor iar a doua zi de dimineață am trimis pe D-l profesor C. Predescu, la D-l Alex. Pencovici pe atunci secretar general al Ministerului de interne, ca să-i expună molestările și pericolele la cari eram supus din partea Poliției. Abia plecase D-sa, când sosește un sub-comisar cu câți-va sergenți vrând să mă ridice cu forța din casă. Protestând din răspuseri contra acestui abuz de putere, am pus în vedere subcomisarului să se depărteze, căci nu sunt nici vagabond, nici n'am comis vre-o faptă rea și că voi veni singur de bună voie la poliție. Abia cu mare greutate s'a lăsat convins, iar eu m'am dus la poliție. Sosind și D-l Pencovici o persoană demnă de toată lauda și stima care în totdeauna a iubit cu patriotizm cauza albaneză, D-sa a întrebat pe prefectul Algiu ce are cu mine căci sunt o persoană cunoscută, care n'am făcut nici un rău și aș merita să fiu altfel tratat. Atunci am zis și eu regretatului general Algiu că știu prea bine că capul meu e în joc, că dușmanii vroesc să mă

piardă stăruind pentru expulzarea mea ca să le cad în ghiare, însă că prefer mai bine să comit vre-o crimă și să mor în temnițele române, de cât să fiu predat în mâinile lor. Regretatul general apreciând că n'am nici o vină și că acțiunea mea e pur culturală, m'a liniștit spunându-mi că am mulți dușmani foarte tari și puternici însă să n'am nici o grijă de aci înainte că Poliția n'are să mă molesteze, de oare-ce va da un ordin în acest sens!

În aceste împrejurări grele, resursele mele personale fiind epuizate am fost silit în 1889 pentru a putea atinge scopurile culturale urmărite de la întemeierea societății «Drita», să mă arunc în întreprinderi particulare, luând parte la lucrările de fortificațiuni din jurul Capitalei și muncind din greu numai și numai să agonisesc ceva pentru cauza sacră a poporului albanez. Astfel am continuat o serie de ani în urmă luând și alte întreprinderi: canalizarea Siretului și Brateșului, linia ferată Bufta-Periș, Craiova-Calafat etc., iar banii rezultați din aceste și alte lucrări pe cari nu le mai număr au fost consacrați cauzei culturale.

În 1890 prezentându-mă nemuritorului Alex. Lahovari, pe atunci Ministru Afacerilor Străine, am cerut să înființeze o agenție diplomatică și consulate române în Egipt ca să falfăe și în Africa stindardul românesc, căci sunt mulți comercianți români macedoneni și albanezi cari pentru nevoile comerțului sunt nevoiți să ia protecția Statului Grec, căruia adesea i fac numeroase donațiuni atât în viață cât și după moarte. Am expus Ministrului că nu va fi necesitate a se prevedea în budgetul Statului de cât salariul trimisului plenipotențiar în Cairo, iar consulatele să fie onorifice încredințându-le comercianților însemnați aromâni și albanezi allași în toate orașele mari din Egipt. Regre-

tatul Al. Lahovari, a găsit nemerită ideea mea, declarându-mi că o va îndeplini mai târziu, în momentele acelea fiind preocupat cu cesiunea înființării consulatului român din Bitolia.

Tot în 1890, onorabilul Domn Al. Pencovici, un adânc cunoscător al cesiunilor Balcanice, care pe baza voiajului său în Turcia Europeană s'a exprimat în deosebite rânduri că fără Albanezi, Românismul nu poate face un pas înainte acolo, a stărui pe lângă regretatul Lascar Catargiu, ministrul de interne și s'a încuviințat tragerea unei loterii cu 50 mii de bilete în folosul culturii albaneze, cum și pentru tipărirea ziarului «Shqipetari» care și suspendase apariția. Autorizația dându-se pe timp de un an și neputându-se desface de cât un număr restrâns de bilete, am cerut Ministerului de interne o amânare pe timp de șase luni. Regretatul Lascar Catargiu, nu numai că nu încuviință acest termen din cauză că i s'a făcut reproșuri din partea legațiunii rusești, dar încă publică și prin Monitorul Oficial un comunicat că pe viitor nu se mai acordă autorisări pentru loterii și că cele deja încuviințate trebuiesc trase la termen, neingăduindu-se nici o amânare. În consecință, am fost nevoit în 1891 să trag loteria, depunând la Primăria Capitalei plata câștigurilor în valoare de 7 mii lei, cheltuielile comisiei cum și numărul biletelor rămase nedistribuite, astfel că societatea «Drita» nu s'a ales de cât cu un rezultat bănesc de 6.700 lei, cu cari nu se putea întreprinde și tipărirea ziarului, rămânând ca acest fond să se întrebuințeze în anul următor cu ocazia deschiderii institutului albanez.

Una din ideile ce mă stăpâna mai mult, era aceea a construirii unei biserici și moschee albaneze în Capitală, ca să pot aduna la un loc pe numeroșii coloniști albanezi d'aci, cari frecventează bi-

sericile străine și totdeodată să'i înfrățesc. Imi dădeam seama de influența ce va avea asupra spiritelor acest sfânt locaș de unire, cum și de iubirea ce vor căpăta pentru scumpa Țară Românească ce le acordă puțința de a se ruga lui Dumnezeu în limba strămoșească. Era dar și un interes al Regatului de a strânge raporturi mai temeinice cu acest popor, care nu este de cât o forță și un rezăm românesc în Balcani. Nu puțin mă încuraja de a stărui și faptul că autoritățile române s'au arătat generoase chiar și față de neamurile cele mai ingrate și cari au interese protivnice cu acele ale Regatului. Incredințat dar că cererea nu mi se va refuza, am prezentat în 1890 pe când se afla ca primar al Capitalei regretatul Em. Protopopescu-Pake, o petiție prin care solicitam a se da un loc viran al Primăriei spre a se construi biserica și moscheea albaneză. Regretatul Primar a primit petiția spunându mi că o va aproba și a pus rezoluția ca să fie supusă Consiliului Comunal cu ocazia primei adunări. Ziarele române publicând o informație în acest sens, intrigi încep să se fească din toate părțile astfel că după câte-va zile când mă presentai, Primarul mi comunică că cererea nu poate fi luată în considerație din motivul că societatea «Drita» nu este recunoscută ca persoană morală. Descurajat pentru moment în fața acestei nereușite și dându-mi seama că nenorocita cauză albaneză are mulți și puternici dușmani, m'am întors la lucrări, hotărât a depune toată energia spre a face un pas înainte!

După o muncă cumplită reușii în 1892, să deschid cu mijloacele mele primul institut «albanezoromân» aci în Capitală, cu o școală normală pentru pregătirea de apostoli și propagandiști. Am deschis largi ușile școlii primind elevi ortodoxi, catolici și mahomedani, unde căpătara instrucție și hrană.

Reușii a forma apostoli și patrioți distinși, cari mai târziu făcură onoare Patriei lor, căci ridicară stindardul cultural acasă, suferind exilul și închisoarea. În internat am primit și pe Români macedoneni lipsiți de mijloace cari și făceau studii la școalele din Capitală ca : D-r Pucerea, Dimonie, Șunda Maimuca, Miu Dafin, G. Murnu și alții. Unii din aceștia împinși de răutate, cu tot adăpostul ce le acordasem în mod generos și desinteresat, imediat ce se retraseră în loc de recunoștință mi-au aruncat insultele cele mai murdare, intrigând împotriva mea și a instituției. Am mai adus apoi patru tineri albanezi plasându-i la tipografiile din București ca să învețe această artă, de oare-ce aveam intențiunea ca treptat cu îmbunătățirea stărei mele materiale, să înființez și o tipografie spre a tipări cărți și ziarul albanez. Unul din aceștia a deschis de mai mult timp o tipografie la Sofia, unde editează cărți și un ziar albanez. În fine, ca să determin un curent în Patrie favorabil culturai albaneze am întreținut cu spesele mele de la 1892 — 1894 cinci școale naționale în Macedonia, fapt care se poate verifica prin lucrarea lui Nenișescu «De la Români din Turcia Europeană» care publică textul afuriseniei edictate de Mitropolitul Corcei Filaretos, împotriva lui Petro Niui, institutorul trimis de mine ca să funcționeze la Luarasi. Totalul acestor diferite cheltuieli se ridică pentru anul 1892 la suma de 25 mii de lei.

Această activitate desfășurată în mod hotărât și demn, în loc de a atrage iubirea și simpatia tuturor față de cauza culturală ce reprezentam, din contra dete naștere la o prigonire sălbatică și destrăbălăată atât în Macedonia cât și aci. Oamenii miei la suflet și cu gânduri infernale ai lui Mărgărit băteau scările legațiunei otomane și altor reprezentanțe străine și prin denunțuri și calomnii

ordinare căutau să surpe temelia sănătoasă ce puseseam. În Patrie, Mărgărit dispunea cercurile guvernante otomane la o persecuțiune sistematică contra cauzei culturale albaneze. În ce mă privește pe mine în special, de câte-ori n'am fost urmărit de indivizi suspecți, puși ca să mă esecute în mijlocul orașului. Numai mulțumită vigilenței mele umblând înarmat și cu mare prevedere am putut scăpa din ghiarele morței sigure și aș eși din cadrul acestui memoriu dacă aș enumăra toate turpitudinile și denunțurile aromânilor macedoneni în cap cu Ștefan Mihăileanu care prin ziarul său „Peninsula Balcanică“ mă espunea loviturilor dușmanilor implacabili.

La 1893 tinerii destinați a veni din Patrie la cursurile institutului din București, în care scop le trimisesem cheltueli de transport și îmbrăcăminte au fost opriți în urma denunțurilor lui Mărgărit și inapoiți pe la vetrile lor de către autoritățile turcești, unii la Durazzo iar alții reintorși de la Belgrad. Furia acestui Apostol al Românișmului nu mai cunoștea, într'adevăr, nici o margine!

Încă de la sosirea mea în Capitală m'am bucurat de stima și incurajarea morală a multor din bărbații politici ai României, cari totdeauna găseau un cuvânt de mângâere pentru munca ce depuneam fără de preget într'o cauză așa de nobilă. Printre acești binevoitori, Mărgărit a putut străbate prin uneltele sale, împrăștiând neîncredere în opera ce întreprinsesem, astfel că la mulți observam o altitudine cu totul nouă și diferită. Ast-fel în 1895 într'o audiență la d-l ministru C. Stoicescu, D-sa mi-a imputat că aș fi contrariu cauzei românilor macedoneni și că aș urmări albanizarea lor. Protestând din toate puterile mele contra acestei infamii fără nume ce mi se aruncă de macedoneni, am întrebat pe Onor. Domn Stoicescu dacă D-sa în fața in-

tereselor statului Român ar prefera ca românii macedoneni să devie bulgari ori albanezi? Am dovedit D-lui Ministru că Aromânii alături de albanezi nici odată nu 'și vor pierde naționalitatea, devenind la o laltă un sprijin pentru România în contra Slavilor; pe când alături de Bulgari, cari reclamă Dobrogea și districtele dunărene, ei vor fi ostași bulgari dimpreună cu albanezii, ca să pună pușca în coastele Regatului! D-l Stoicescu ascultând explicațiunile mele s'a convins că am lucrat nici odată și nu lucrez în desacord cu interesele române; dar ce folos, căci Mărgărit vărsase prea multă otravă împotriva mea. Chiar regretatul G. D. Pallade, veteranul Nicolai Ionescu și inimosul V. A. Urechia cari pe vremuri grele 'mi dedeseră tot sprijinul lor moral, nu puteau să mai mă vadă acum, atât de mare vrajbă și intrigă băgase Mărgărit contra cauzei culturale a poporului albanez! Dacă e adevărat că există o lume viitoare unde se judecă faptele de pe pământ, sunt sigur că sufletul lui Mărgărit nu va avea liniște din cauza loviturilor nedrepte și pălimese ce a dat Albanezismului cât și Românismului în Balcani! Eu doream din inimă, luptând singur și redus la micile mele resurse pecuniare, să creiez o putere și un sprijin devotat în Balcani pentru viitorul Regatului Român, el însă lucră pentru întuneric și interes personal!

În vremea aceasta, institutul albanez trecea prin grele încercări; resursele pecuniare se sleiseră de oare-ce nu mai aveam lucrări particulare și nici că mai nutream vre-o speranță să ieau ceva, declarându-se teribila criză care suspendase ori-ce activitate. Cu mari greutateși Pam ținut până în 1901, când însă n'am mai putut face față cheltuelilor. Cu nemărginită durere în suflet și cu lacrimi în ochi a trebuit să dau jos tabla cu inscripția „Primul institut albano-român al societății Drita“! Numai

cugetul curat că am aruncat o sămânță care a dat și va da roade puternice pe pământul nefericitei Albano-Macedonii și că mi-am îndeplinit datoria către Patrie și Regatul Român, au putut să mă mângâie în această sfâșietoare de inimă împrejurare!

Espunând în acest al treilea capitol activitatea mea depusă de la 1881 de când am venit în România și lucrez pentru cauza albano-română din Balcani, cum și piedicile, intrigile și calomniile țesute împotriva mea ba chiar mașinațiunile criminale cari tindeau să mă suprimă, e evident că ori-care altul în locul meu s'ar fi descurajat și ar fi întors ochii în altă parte căutând să găsească un mijloc comod la vreme de bătrânețe ca să treacă în pace și liniște restul zilelor sale! Prea multă agitație sufletească, enorm sbucium într'o cauză asupra căreia s'au repezit din toate părțile corbii negri, ca să sfâșie prada! Pe de asupra, nenorocirea de a fi hulit și improșcat cu noroi chiar de însuși paraziții cestiunei naționale cari din păcate sunt prea puternici și li s'a dat crezare până în sferile cele mai înalte ale societății române! Nu e puțin lucru, a te vedea hărțuit zilnic de rău-voitori dușmani și a pierde din cauza intrigilor nedemne până și buna-voință ce mi se arăta de mulți bărbați politici ai țării pe cari încă de la sosirea mea am avut onoarea a'i cunoaște și cari la început 'mi acordară încredere și sprijin moral!

Pentru ori-care altă persoană, aceste adversități ar fi fost un semn hotărâtor că nu mai e de așteptat vreodată că se va putea ivi vre-o scântecă care să lumineze marea și sfânta cauză a Românismului în Balcani! Totuși eu însă nu am desপরat fiind-că am avut și am încă încredere că Geniul Bun al Neamului Românesc veghează și nu va lăsa să se piardă când-va acea ce ne au lăsat strămoșii cu limbă de moarte și cu sacrificii atât

de mari, în cât dădea drept nemuritorului Alex. Lahovari să zică în fericita lui inspirație că „Dunărea duce la vale mai mult sânge românesc de cât apă!

În anul 1900, cu câte-va luni înainte de a se duce la sanatoriul din Viena spre a i se face operație, am întâlnit pe regretatul general August Gorjan, care posedă cunoștințe temeinice despre starea de lucruri din Balcani. Interesându-se de cauza albaneză pe care o iubea cu dragoste și expunându-i greutățile ce întâmpinam, sufletul său nobil atins în mod dureros de cele comunicate a căutat să mă încurajeze ca să lupt mai departe. Distinsul general mi spuse apoi că *de la înălțimea Tronului Său Prea Mărit și Respectat, Augustul și Înțeleptul Suveran al României M. Sa Regele Carol I, Acest Vultur Ager și Semeț Al Căruia ochi a veghiat neclintit asupra Scumpei Sale României, a aruncat privirile Sale pătrunzătoare până în adâncurile Balcanilor*. Generalul Gorjan m'a incredințat că *Majestatea Sa Regele știe poziția și însemnătatea fiecărui element din Albano-Macedonia și că S'a exprimat către D-sa că „dacă României vor avea pe albanezi, domnesc asupra Balcanilor!*” Această înaltă apreciere era un balsam puternic pentru rănilile mele și nu voi uita în viața mea acele clipe de adâncă mulțumire sufletească ce am simțit, după convorbirea cu distinsul general!

În acest an, văzând că nu voi mai putea duce mai departe institutul, am îndreptat o rugămintă în numele Societății «Drita» către Majestatea Sa Regele Înțeleptul și Augustul Suveran al României, ca să se dea din partea Ministerului de Instrucțiune publică, unul din locurile sale virane din Capitală spre a construi un local de școală, o biserică și moschee albaneză. Majestatea Sa Regele, prea Bunul și Înțeleptul Suveran, A recomandat petiția Minis-

trului de atunci, D-l D-r C. Istrati, ca să fie satisfăcută. În urma ordinelor primite, am ales rând pe rând diferite locuri, rămânând ca să se decidă în cele din urmă asupra unuia din Calea Rahovei. Retrăgându-se d-l D-r Istrati, fără ca această chestiune de mică importanță să fie rezolvită, m'am prezentat succesorului său la Ministerul Instrucției d-lui C. C. Arion, expunându-i amănările diferite și rugându-l să tranșeze această mică chestiune. Negreșit că de amănări n'am putut nici de data aceasta scăpa, până ce în fine mi s'a recomandat de d-l Ministru ca să mă înțeleg cu d-l D-r Leonte, președintele societății macedonene, de către care era informat că societatea «Drita» nu mai are nevoie de locul din calea Rahovei!... Ducându-mă la d-l D-r Leonte, d-sa mi spune «că nu știe nimic, că n'a zis d-sa așa ceva și că d-l Ministru este un avocat șiret!» Pe locul din calea Rahovei s'a construit apoi localul societății macedo-române.

Fiind Primar al Capitalei în 1901 onoratul și distinsul patriot d-l B. Delavrancea, petițiunea îndreptată din partea societății «Drita» a fost supusă în consiliul comunal, care a votat în unanimitate să se dea un loc viran al Primăriei pentru clădirea bisericii necesare coloniei albaneze din București. Pe când se destinase și locul potrivit pentru aceasta, Guvernul conservator s'a retras de la cârma Statului. Noul consiliu comunal având de primar pe onorabilul domn Ioan Procopie Dimitrescu, luând în cercetare pentru a doua oară petiția societății «Drita» a consfințit prin votul său în 1902 această donațiune. Dificultățile cele mai mari se iviră însă cu ocazia luării în posesie a locului destinat, obiectându-se că Societatea nu e recunoscută ca persoană morală și juridică. Motivul fiind temeinic, aș fi renunțat totuși a mai face cerere Corpurilor legiuitoare în acest sens pentru-că vedeam o mare

jenă și lipsă de buna voință în cercurile conducătoare și că intrigi mari sunt la mijloc contra cauzei culturale albaneze, dacă în acest an 1902 nu s'ar fi produs un eveniment care nu putea că mă lase fără a reclama de la Statul Român, măsuri pentru asigurarea averei poporului albanez. Printr'o protecțiune a divinității, în acest an a eșit la lumină testamentul lui Diamandi Tarpo albanez din Corcea, stabilit de mult timp în București, care murind fără posteritate directă, a donat întreaga sa avere cauzei culturale a poporului albanez. Nouă ani, frații și rudele repausatului în fericire Diamandi Tarpo au ținut ascuns testamentul său național, cutropind în profitul lor personal averea neamului întreg. În 1902 murind comerciantul Gheorghe Ghecio rudă cu Tarpo, când i s'a inventariat averea s'a găsit între actele sale și testamentul olograf al lui Diamandi Tarpo, prin care dispune ca întreaga sa avere de 143 mii de lei constând în imobile evaluate cu prețul ce el le cumpăraseră acum 30 și 40 de ani dar care în realitate dimpreună cu dobânzile și veniturile ei se ridică la peste 400 mii de lei, să se întrebuițeze în favoarea culturii albaneze. În afară de acest testament, se mai află încă unul al lui Grigore Nuko, albanez din Egipt cu un capital de 60 mii de lei plus dobânzi de aproape 20 ani, depus la Banca Națională a României destinat aceluiaș sfânt scop și în sfârșit mai sunt și alți patrioți albanezi aci în țară sau în străinătate, cari ar dori să lase donațiuni cauzei culturale proprii, dar nu găsesc mijlocul a testa cu folos și încredere deplină că banii lor n'ar fi sustrași de la destinațiunea dorită. Lipsa așa dar a unei case naționale, care să întrebuițeze averea neamului în scopul culturii proprii m'a îndemnat în 1902 să formulez către Corpurile Legiuitoare Române o petiție din partea societății al-

baneze «Drita» cerând recunoașterea ei ca persoană morală și juridică, îndeplinind pentru aceasta toate formalitățile cerute de legi.

Era cestiunea dar a unei averi naționale încă pute pe mâini hărăpețe, când noi n'avem puțința să facem ceva în Patrie în direcțiune culturală din cauză că nu suntem ajutați de nicăeri. Numai singur Dumnezeu cel laudat și bun a avut grijă și de soarta bietului popor albanez, slingher pe fața pământului, trimițându-i, ca să nu piară, din când în când câte un modest membru ca Diamandi Tarpo, ca Grigorie Nuko, cari dintr'o pornire nobilă au lăsat averile lor pentru cultura neamului din care făceau parte!

M'am adresat dar Corpurilor Legiuitoare Române, cu încrederea deplină că se va lua în considerație situația excepțională a noastră și în vedere că albanezismul nu este de cât o forță Românească în Balcani, Guvernanții Regatului Român nu vor refusa cererea societății «Drita» cu atât mai vârtos că nu pretindeam nici cel mai mic sacrificiu material din partea Statului pentru cauza albaneză! Am alergat pe la diferite personalități politice, rugându-le, implorându-le chiar mila pentru a se vota proiectul societății. După neîncetate demersuri, în fine, proiectul a fost în acel an 1902 trecut și admis de secțiunile adunării deputaților alegându-se raportor d-l Al. G. Radovici deputat de Prahova, tipărindu-se totdeodată spre a fi pus la ordinea zilei. Am stăruit în toate chipurile, bătând zi și noapte drumurile pe la puternicii zilei, rugându-i să se indure și de cauza nenorocitului popor... totul a fost în zadar! Mi s'a spus din partea unora mai sinceri că d-l Dim. A. Sturdza, președintele Consiliului de miniștri, ar fi defavorabil și că D-sa ar fi împedical depunerea proiectului, adoptat de secțiuni, pe biuroul adunării! Trecuse sesiunea

1902/903 fără a eși la un rezultat, deși n'am încetat un singur moment a urca dealul Mitropoliei... Credeam în 1903/904 după cât se promisese, că dorința noastră se va îndeplini. Eram asigurat că D. Sturza nu se mai opune; mi se recomandase însă în particular să caut a vorbi cu d-l Ioan I. C. Brătianu ministrul afacerilor streine, fiul fostului președinte de Consiliu care în interval de la 1881—1888 mă persecutase în mod crud și fără nici o vină, vrând chiar să mă dea în mâna dușmanilor prigonitori. M'am prezentat așa dar fiului lui I. C. Brătianu care la 1878 a ajutat pe Bulgari, susținând cauza libertății lor, arătându-i în detaliu cestiunea. D-l Ioan I. C. Brătianu m'a asigurat că nu este protivnic și că va stărui ca să treacă proiectul... fără însă ca să fi intervenit măcar odată pentru desmormântarea lui din cartoanele Camerii! Amânat zi cu zi în tot timpul cât a durat sesiunea sub diferite motive și pretexte, Guvernul liberal s'a retras de la putere!

Adaog aci pentru a complectă istoricul făcut pe scurt al activității mele, că în 1903, văzând turburările excesive provocate de Bulgari în așa zisa Macedonia, am pus din nou mâna pe condei scoțând 12 numere din ziarul «Shqipetari» a cărei atitudine demnă și cinstită cu privire la marea cestiune a Balcanilor, a fost răsplătită printr'o primire simpatică în toate țările din apus, făcându-mi-se chiar onoarea de a mi se reproduce unele din articole în ziarele mari Europene. Am arătat manoperile Bulgarilor, făcând să apară la lumină pe iscoditorea de atunci a desordinelor din Albano-Macedonia—diplomația rusească,—și n'am cruțat de loc pe cărturarii macedoneni cari umpluseră presa română din Regat cu doleanțe simpatice pentru Bulgari și cari lucraseră la Crușova în comun acord cu ei! În fine, odată cu punerea în aplicare a reformelor în așa

zisa Macedonia, am lipărit la 1 Octombrie 1903 și distribuit în toată lumea, un apel cu No. 460 în limbile franceză și engleză adresat Guvernelor, diplomaților, oamenilor de litere și știință cum și ziarelor mari, cerându-le sprijin pentru dobândirea revendicărilor de ordin cultural ale poporului albanez!

Atitudinea D-lor D. A. Sturdza și I. I. C. Brătianu, cu privire la cauza culturală albaneză în tot timpul de la 1902 de când s'a depus cererea pentru recunoașterea ca persoană morală a societății «Drita» și până în 1901 când partidul liberal s'a retras, îndrăsnesc să o spun sincer, mi a dat foarte mult de gândit! M'am întrebat adesea ori, cărei cauze aş putea-o atribui? Să fie oare isvorată și bazată pe credință că ar fi contrară intereselor Românului în Balcani? Nu pot să socotesc așa ceva și ar fi cea mai mare injurie ce aş putea aduce perspicacității politice a acestor bărbați de Stat ai României. Românii din Albano-Macedonia fiind sporadic diseminați între celelalte naționalități și foarte îndopați cu ideile grecismului au în fața lor ca dușmani pe Slavii, reprezentați prin Bulgari și Sârbi, cari, se știe de toată lumea, au făcut progrese însemnate acolo și urmăresc anexarea așa zisei Macedonii, rupând actualul echilibru din Peninsula Balcanică, echilibru care convine Regatului Român.

Cât despre greci, am spus'o și o mai repet, ei nu însemnează nimic în Albano-Macedonia și trebuiesc disprețuiți. Dominațiunea lor prin jugul bisericii este vremelnică și se va spulberă în vânt dacă se va lueră cu temei și patriotism! Albanezii cari sunt forța Turciei Europene însă o forță oarbă, căci sunt lipsiți în masa lor de cultura națională nu pot fi niciodată în desacord cu interesele Regatului Român ei din potrivă vor fi un sprijin prin spulberarea calculelor panslaviste, dacă ar dobândi cul-

tura națională, putând veni și în ajutorul aromânilor macedoneni copleșiți de grecismul fanatic și rebel. Cultura albaneză este și în favoarea Impărației otomane, care după cum se vede din acest memoriu nu s'a opus în trecut și n'are motiv ca să se opună școlii albaneze, căci acest popor i-a fost și-i este cel mai credincios vărsând valuri de sânge pentru integritatea imperiului său!

Națiunea albaneză are așa dar interese așa de strănse cu Imperiul otoman, în cât sunt destinate, dacă ar fi să piară vreodată, să piară împreună. A se lua în seamă agitațiile făcute în țările apusului de câțiva indivizi rău fămați și străini de neamul albanez, agitații dictate de interese meschine personale pe tema independenței Albaniei și Regatului albanez, nu numai că este ceva neserios, dar încă ridicol! Respingând dar această presupunere, am examinat cestiunea sub alte aspecte. Să fie oare atât de înrădăcinată credința în mințile unor bărbați politici că Români macedoneni ar număra în așa zisa Macedonie peste un milion și că fiind grozav de deștepti și întreprinzători, ar putea să deznaționalizeze toate neamurile și în special pe cele trei milioane de Albanezi? Bazmele acelea puse în circulație de Apostol Margarit și de urmașii lui nu dovedesc,—dacă ar exista într'adevăr această convingere la unii bărbați politici—de cât superficialitatea cea mai desăvârșită în cestiunile Balcanice și ar constitui cea mai mare crimă față de interesele Românilor în Balcani, unde de 41 de ani s'a zvârlit milioane fără de nici un rezultat, după cum s'a dovedit în mod strălucitor în actualele regretabile împrejurări! Să fie oare intrigilor vie-unui reprezentant diplomatic din Capitală, datorită atitudinea acestor doi bărbați politici? Nu pot să accedez nici acestei presupuneri, căci ar fi foarte trist ca Bărbații politici ai Țării

libere și independente să satisfacă interesele străine sau strict personale, nedreptățind cauza culturală a unui popor în suferință, care nu este de cât un secol românesc în Balcani! Atunci care e motivul că o cerere legitimă și justă n'a fost ascultată atâta timp? Voiesc bărbații de Stat ca Bulgarii să cuprindă așa zisa Macedonie după cum au luat Rumeliis orientală, perseverând în punctul de vedere al politicii de la 1878 când s'a vărsat sânge românesc pentru ca să se ridice o Bulgarie, care să formeze o barieră între România și Macedonia? Dorese bărbații de Stat ca România în actualele împrejurări când evenimentele de la nord și nord-est le reclamă privirile într'acolo, să dea încredere conducătorilor Români-macedoneni și să facă o alianță cu Bulgarii ca să gonească niște preluși Greci în Macedonia, sleind energii în această nenorocită direcție?

Nu putem pătrunde acest mister! Știm însă că pe teritoriul Statului Român, înainte de războiul din 1877/78 sub guvernul lui Ion C. Brătianu au găsit adăpost și incurajare toți exilații politici bulgari. Aci și-au căpătat Bulgarii instrucție și au organizat legiuni; aci au dobândit ajutoare materiale chiar de la guvern cum și arme făcându-li-se toate înlesnirile ca să poată închege aspirațiuni naționale. La sânul Statului român s'au încălzit patrioții bulgari și cu sacrificiul de sânge al bravei oștiri române pe câmpiile Bulgariei, a răsărit acel Principat!

Mai târziu viperile adumbrite la sânul Românesc, nemernicii cari au dobândit ajutorul moral și material al Statului Român, nelegiuții pentru cari s'a jertfit atâtea vieți de bravi oșteni ale căror oase înălbesc câmpiile Bulgariei, au devenit dușmanii sferoși ai Regatului Român aruncându-i mânușa nu numai pentru Dobrogea pe care o consideră ca pământ bulgar ci chiar pentru districtele dunărene

și însăși Capitala Regatului, ucizând pe străzile Bucureștilor pe profesorul Mihăileanu, complotând aci pentru răpunerea vieții Marelui Căpitan care a condus oștirile biruitoare pe câmpiile Bulgariei pentru ca să'i libereze; insultând națiunea română cu cuvintele cele mai murdare de lașă, venală etc. și considerând ca renegați bulgari pe mulți din bărbații de Stat ai României!

Grecii cari în ticăloșia lor morală nu sunt nici odată capabili de recunoștință, au căpătat azil pe teritoriul României adunând averi insemnate, având școalele și bisericile lor proprii recunoscute prin protocoale votate de corpurile legiuitoare, dându-se chiar dreptul societății Olimpice din Atena de a sta în instanță în fața justiției române pentru a urmări averea de milioane ce un nenorocit renegeat albanez Zapa a stors exploatănd munca țaranului român, spre a o face cadou Grecilor dușmanii neamului său! În fine, de câte ori s'a ivit ocaziuni, Statele inconjurătoare nu se pot plânge că Regatul Român nu le-a permis să desfășure aci un stindard cultural.

Și totuși nouă Albanezilor, cari avem legături seculare cu țara Românească, ni se refuză recunoașterea societății «Drita» ca persoană morală și nu ni se îngăduie dreptul de a îngriji ca banii testați pentru cultura națională, să nu fie risipiți de mâini sacrilege! Pe lângă origina comună a Albanezilor cu Românii, ne ținem că din sânul națiunii albaneze a eșit strălucitul Domn al Moldovei Vasile Lupu și că din aceeași obârșie și-a luat naștere un Grigore Glyka, care la 1777 prefera mai bine să moară de cât să lase a se răpi Bucovina de la trupul Moldovei! Tot națiunea albaneză a dat Țării o seamă de familii ilustre cari s'au remarcat de alungul timpurilor prin iubire de țară și înalt patriotism!

Apoi albanezii nu sunt de cât o putere curat ro-

mânească în Balcani și ori-ce român, care 'și iubeste țara și neamul trebuie să ajute după cum s'a exprimat savantul B. P. Hasden, cauza albaneză ca pe însăși cea Românească. Aceleași interese și aspirațiuni comune leagă pe românii din Macedonia cu soarta albanezilor și când aceștia ar pieri, vor pieri în mod natural și ei! Arma albanezilor va fi întotdeauna o armă de ostași români, îndreptată împotriva Slavilor Balcanici și a ori-cărui alt popor care ar ținti la cotopirea Albano-macedoniei! În fine, aci pe teritoriul Regatului trăesc ca coloniști leali, comercianți cinstiti și laborioși, mulți albanezi, cari nici odată n'au lucrat în contra intereselor Statului Român ei au considerat țara aceasta ca pe a doua lor Patrie, învățând a o iubi și respecta!

Noi n'am cerut nici nu cerem vre un sacrificiu din partea Statului Român, cu toate că e o datorie pentru Românism de a ajuta cauza albaneză ca pe a sa proprie. Am reclamat însă un sprijin moral, acela de a se recunoaște calitatea de persoană juridică societății „Drita” și a nu se tolera ca averea națiunii să fie sustrasă de la scopul cultural pentru care a fost destinată! Aceasta este unica și simpla noastră cerere, prea legitimă și cu toate acestea până astăzi nu ni s'a acordat!

Pentru triumful adevărului și pentru onoarea Regatului Român este necesar ca recunoașterea de persoană morală și juridică a societății culturale „Drita” să se voteze în această sesiune a Corpurilor Legiuitoare; evenimentele din Patrie reclamând în mod grabnic ca să deschidem și noi câte-va școale, mai ales acum când s'a introdus controlul european în afacerile așa zisei Macedonii. Un neam întreg întinde rugător mâinile către generoasa Românie, așteptând cu încredere mântuirea sa din ghiarele Slavismului și Grecismului de la săvârșirea acestui act mărinimos al adevăraților patrioți români!

Odată în puțină de a întemeia școala, tot albanezul 'și va avea ochiul ațintit spre Regatul Român de unde a pornit salvarea sa națională și să fie încredințați bărbații politici ai României că el nu e nerecunoscător! Albanezii vor ști să verse și cea din urmă picătură de sânge pentru onoarea și gloria deapănarea a Regatului Român!

Vă rugăm așa dar încă odată, să binevoiți a da sprijinul Domniei Voastre, volând cât mai neîntârziat proiectul de recunoaștere a societății culturale „Drita“. Nu este cestiunea de persoana mea sau de persoanele ce trăiesc în prezent; e cestiunea de viitorul și puterea Regatului Român, de stabilirea și consolidarea echilibrului în Balcani! Sunt câte-va societăți dintre cari trei în America, cari nu așteaptă de cât investitura legală a societății „Drita“ pentru ea să înceapă a lucra în direcție culturală, sub protecția „Dritei“. Prin această recunoaștere, Veti arunca la temelie clădirea Românismlui din Balcani o piatră puternică și indestructibilă! Accia cari sunt contra culturii albaneze nu pot fi de cât dușmani ai intereselor Neamului și Regatului Român!

Acordând cererea noastră, bărbații politici ai României vor dovedi încă odată că deviza marelui patriot Barbu Katarjin: «Totul pentru Țară, nimic pentru Noi», este și a rămas vie în sufletele și cugetele românești!

Terminând acest memoriu, îndreptez rugămintele mele către Providență să facă ca România, în actualele împrejurări politice când atențiunea cea mai încordată trebuie dirijată spre evenimentele de la Nord și Nord-Est, să posede abili bărbați de Stat, cari să fie la înălțimea idealurilor și aspirațiilor sale naționale și cari să arunce totdeodată o privire sigură și puternică și în Balcani, unde ziua de mâine, poate, va fi decisivă!

Bine-voiți Vă rog Onorate Domnule, a primi încredințarea distinsei mele considerațiuni.

N. N. NAȚIO

președintele societății albaneze „Drita“

No. 723 din 8 Decembrie 1905. București.